

Programmaplan Energietransitie Hoogeveen

2024 - 2028

November 2024

Voorwoord

Voor u ligt het Programmaplan Energietransitie 2024-2028. Met dit plan geven we een vervolg aan de aanpak van de energietransitie in Hoogeveen die we die in 2020 zijn gestart. We gaan in op onze doelen, onze rol, onze inspanningen en vooral hoe we, samen met inwoners, ondernemers en partners, blijven werken aan het behalen van onze doelstellingen.

Als we teruggaan in de geschiedenis, zien we dat Hoogeveen al meerdere energietransities heeft doorgemaakt. Eerst gebruikten we hout, vervolgens gingen we veen ontginnen en gebruikten we turf. Daarna kwamen kolen en aardgas en nu werken we aan een energiesysteem dat vrij is van fossiele brandstoffen.

We vinden het belangrijk dat iedereen mee kan doen in de energietransitie; alle inwoners en ondernemers. Het gaat immers ons allemaal aan. We hebben daarbij oog voor de zorgen die er zijn; over de energierekening, over de kosten van het verduurzamen van huis of bedrijf, over het maken van keuzes of over de problemen op het elektriciteitsnet. Samen staan we voor deze uitdagingen en samen kunnen we oplossingen verzinnen en uitvoeren. Want alleen als we het samen doen, maken we van deze energietransitie een succes.

Samenvatting

Klimaatakkoord en gemeentelijke ambitie

De Nederlandse overheid wil in 2030 49% minder CO₂ uitstoten ten opzichte van 1990. In 2050 moet dat 95% minder zijn. Dit is nodig om de temperatuur op aarde niet verder te laten stijgen. Bij deze temperatuurstijging lijken de gevolgen van klimaatverandering nog beheersbaar. Om de doelstelling te halen heeft de overheid samen met bedrijven en organisaties maatregelen afgesproken. Deze staan in het nationale Klimaatakkoord. Als gemeente hebben we ons aan dit akkoord gecommitteerd en hebben we de ambitie om in 2040 een CO₂-neutrale gemeente te zijn¹.

Uitdagend

We zijn een dus een grote uitdaging aangegaan als gemeente, samen met onze inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners. We moeten nog veel werk verzetten en samenwerking is cruciaal is om van de energietransitie een succes te maken.

Het programmaplan

Met dit programmaplan schetsen we waar we aan werken, hoe we de energietransitie aanpakken en met wie we daaraan werken. We zijn al goed op weg met concrete invulling. Het Hoogeveens Isolatie Offensief is hier een voorbeeld van. Juist nu we werken aan de uitvoering, vinden we het belangrijk kritisch te kijken naar wat we doen en hoe we kunnen herijken. We hebben afgelopen jaren ervaren dat verandering een vaste factor is. Ontwikkelingen volgen elkaar snel op, op diverse vlakken en elk met hun eigen invloed op onze doelstellingen. Daarom hebben we dit programma flexibel ingestoken zodat we snel kunnen bijsturen op basis van ontwikkelingen en technische innovaties.

Wat gaan we doen

Pijler Gebouwde omgeving

- We onderzoeken welke warmteoplossingen geschikt zijn voor onze dorpen en buurten.
- In 2025 starten we met versie 2.0 van het Warmteprogramma. Deze moet uiterlijk eind 2026 klaar zijn.
- We werken in de Waterstofwijk samen met inwoners aan het eerste Wijkuitvoeringsplan (WUP) en de uitvoering ervan.
- We werken met het Hoogeveens Isolatie Offensief aan een eenduidig ondersteuningsprogramma waarmee inwoners aan de slag kunnen met het verduurzamen hun woningen.
- We starten met een gebiedsgerichte aanpak voor isolatie en kijken samen met bewoners en andere betrokkenen hoe we per gebied stap-voor-stap van het aardgas af kunnen gaan.
- Natuurvriendelijk isoleren wordt mogelijk door het Soortenmanagementplan (SMP).
- We adviseren onze inwoners via het Drents Energieloket en samen met onze energieadviseurs en in samenwerking met de woon-energiecoaches bieden we een gericht verduurzamings- en isolatieadvies voor onze inwoners aan.
- Het regionale fixteam voert bij inwoners kleine energiebesparende maatregelen uit.
- We bieden ondersteuning bij het aanvragen van isolatie- en verduurzamingssubsidies.
- We zetten regionale, gemeentebrede en gebiedsgerichte campagnes in om onze isolatie- en verduurzamingssubsidies onder de aandacht te brengen van onze inwoners.
- We komen met een ondersteuningsprogramma voor lokale energiecoöperaties.
- Samen met de lokale energiecoöperaties werken we aan het verder uitbouwen van de Hoogeveense energiekeoepel, Energiek Hoogeveen.
- We gaan door met het ondersteunen en aanjagen van lokale initiatieven.
- We zetten VvE-coaches in om VvE's te ondersteunen met het verduurzamen.
- We kijken naar nieuwe mogelijkheden voor subsidie- en/of ondersteuningsregelingen

¹ Bron: Actualisatie De Groene Draad, Uitvoeringsplan Duurzamer Hoogeveen (2019)

binnen het Hoogeveens Isolatie Offensief en de (nieuwe) gelden vanuit het Nationaal Isolatie Programma (NIP).

- Er komt een informatiepagina 'verduurzaming maatschappelijk vastgoed'.
- We maken een plan voor verduurzaming buurthuizen en verduurzaming sportlocaties.

Pijler Bedrijven en onderwijs

- We gaan door met het Project Toekomstbestendige Bedrijventerreinen De Wieken en het vervolg daarop, samen met Ondernemend Hoogeveen.
- We benaderen ondernemers en ondersteunen hen in samenwerking met Ik Ben Drents Ondernemer (IBDO)/Kennispoort regio Zwolle bij hun verduurzamingsopgave.
- We starten met een verkenning Smart Energy Hubs.
- We bieden ondersteuning aan ondernemers en agrarische ondernemers via regionale programma's.
- We gaan door met de gebiedsgerichte aanpak zon-op-dak.
- We onderzoeken mogelijkheden voor slimme oplossingen voor grootverbruikers.
- We zetten in op natuur- en milieueducatie.
- In regionaal verband werken we aan het Energiespel en bieden dit samen met het IVN aan het basisonderwijs aan.
- Samen met DOC33 en het Alfa College werken we aan de uitvoering van het Hoogeveens Isolatie Offensief.

Pijler Energiesysteem

- Samen met alle partners maken we de Drentse Zonneroute A37 mogelijk en verkennen we de mogelijkheden voor opwek van zonne-energie langs de A28.
- We werken aan de verdere realisatie van de RES-opgave voor 2030.
- We geven duidelijkheid over ons toekomstige energiesysteem met het Masterplan Energiesysteem.
- We gaan door met de verkenning warmtenet en warmtebedrijf.
- We blijven ondersteuning bieden aan lokale groengas initiatieven.
- We faciliteren elektrisch laden voor personenvervoer en zwaar transport
- Samen met de netbeheerders werken we aan verzwaring en uitbreiding van het HS, MS- en LS-net.

Pijler Waterstof

- We gaan door met de realisatie Waterstofwijk en Nijstad-Oost.
- We werken aan de lokale productie en opslag van waterstof.
- We lobbyen voor een aansluiting van Hoogeveen op de Waterstofbackbone.

Hoe gaan we dit doen

Dit programmaplan is ons inhoudelijk kompas. In de uitvoering werken we met een programmteam, langs pijlers en via een interne en externe netwerkorganisatie, aan de uitvoering. Het strategisch overleg is eindverantwoordelijk en stuurt bij wanneer nodig, in overleg met externe stakeholders.

Inhoud

Inleiding	6
1. Terugblik en ontwikkelingen	8
1.1. Wat hebben we bereikt	8
1.2. Ontwikkelingen	9
2. Opgave	12
2.1. Doel en beoogd resultaat	12
2.2. Programmaplan energietransitie	12
2.3. Rol van de gemeente: regie, initiatief en mede-uitvoerder	12
2.4. Risico's	13
3. Gebouwde omgeving	14
3.1. Warmtetransitie	14
3.1.1. Naar een Warmteprogramma	14
3.1.2. Gebiedsgerichte aanpak en Uitvoeringsplannen	15
3.2. Inwoners	15
3.2.1. Hoogeveens Isolatie Offensief	16
3.2.2. Ondersteuning energiecoöperaties	17
3.2.3. Ondersteuning Verenigingen van Eigenaren	18
3.3. Maatschappelijk vastgoed	19
4. Bedrijven en onderwijs	20
4.1. Toekomstbestendige bedrijventerreinen	20
4.2. Zon op dak	21
4.3. Onderwijs	22
5. Energiesysteem	24
5.1. Masterplan energiesysteem	24
5.2. Collectieve warmtevoorzieningen en warmtenet	26
5.3. Groen gas	27
5.4. Energie-infrastructuur regionaal en lokaal	27
5.5. Regionale Energiestrategie	28
5.6. Drentse Zonneroute A37 & A28	28
5.7. Duurzame mobiliteit	29
5.8. Smart Energy Hubs	30
6. Waterstof	32
7. Organisatie	34
7.1. Organisatiestructuur	34
7.2. Partnerschap	36
7.3. Regionale samenwerking	36
7.4. Monitoring	37
8. Uitvoering	39
9. Begroting & capaciteit	41

Inleiding

Aanleiding en doel

In 2040 willen we als gemeente Hoogeveen een CO₂-neutrale gemeente zijn. Alle Nederlandse gemeenten hebben in 2019 het Klimaatakkoord ondertekend waarmee ze afgesproken hebben om in 2030 49% minder CO₂ uit te stoten ten opzichte van 1990. In 2050 wil Nederland klimaatneutraal zijn. Samen met bedrijven, overheden, maatschappelijke organisaties en inwoners werken we hieraan en de energietransitie is een belangrijk onderdeel van deze opgave. Het Plan van Aanpak Energietransitie Hoogeveen uit juni 2020 was de afgelopen jaren de basis voor ons werken aan de energietransitie.

De rol van de gemeente in de energietransitie is de afgelopen jaren steeds groter geworden. Vanuit het Rijk zijn er meer taken en doelen en meer middelen naar de gemeenten toegekomen. Van de opwek van hernieuwbare energie en het aardgasvrij maken van buurten, tot de ondersteuning van bewoners met het verduurzamen van hun huis en het meewerken aan een nieuw lokaal energiesysteem.

Wereldwijd hebben we te maken gekregen met grote uitdagingen door bijvoorbeeld de oorlog in Oekraïne. Het leidde tot een energiecrisis met voor veel mensen energiearmoede als gevolg. Tegelijk zien we dat steeds meer huishoudens en bedrijven zijn gaan verduurzamen. Dit leidt tot energiebesparing en daarmee een lagere energierekening, en tegelijk tot meer gebruik van elektriciteit. De grotere druk op het elektriciteitsnet leidt tot netcongestie. De energietransitie is een opgave over een lange termijn. Het is hierbij belangrijk dat we flexibel en wendbaar om kunnen gaan met het behalen van de doelstellingen en dat we kunnen inspelen op veranderende omstandigheden. Daarmee is er aanleiding voor een nieuw programmaplan.

Met dit Programmaplan Energietransitie 2024-2028 actualiseren we het eerdere plan van aanpak. Dit doen we door terug te kijken op de behaalde resultaten in de afgelopen jaren en door vooruit te kijken naar de opgaven die de komende jaren op ons afkomen.

Doel van het programmaplan

Het doel van dit programmaplan is:

- De (focus in de) opdracht voor de energietransitie in Hoogeveen vastleggen en de uitvoering programmatisch vormgeven.
- Actueel zicht geven in alle bestaande en nieuwe projecten en activiteiten voor de energietransitie Hoogeveen.
- Laten zien op welke manier zo efficiënt en effectief mogelijk aan de energietransitie in Hoogeveen wordt gewerkt, door inzicht te geven in de manier waarop de beschikbare middelen en capaciteit voor de jaren 2024-2028 worden begroot.

Leeswijzer

Vanuit het perspectief 'wendbaar en flexibel' hebben we dit programmaplan opgedeeld in twee delen: het programmaplan op hoofdlijnen en een uitvoeringsplan. In Deel 1, de hoofdlijnen, schetsen we de grote opgaven aan de hand van vier pijlers: gebouwde omgeving, bedrijven & onderwijs, het energiesysteem en waterstof. Ook gaan we in op de participatie- en communicatiestrategie en de organisatie. In Deel 2, de uitvoering, staan de acties die daaruit volgen. Deze acties kunnen we, als de omstandigheden daarom vragen, snel bijsturen. Tot slot zijn de financiering en capaciteit uitgewerkt.

Deel 1:

De hoofdlijnen

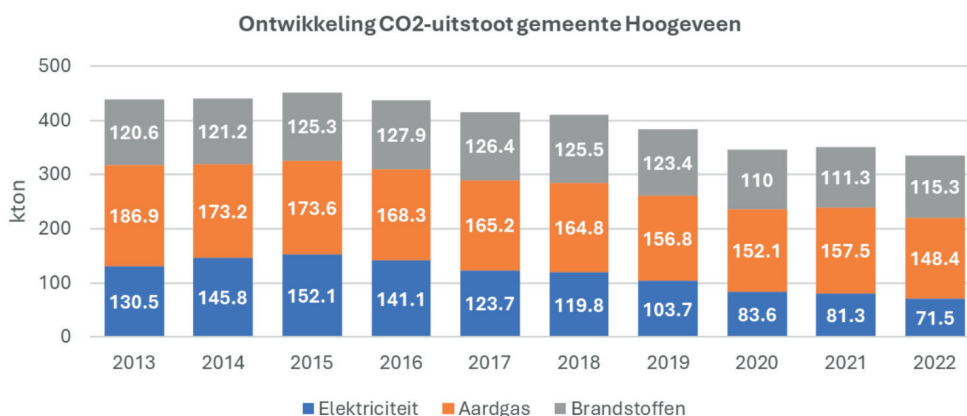
1. Terugblik en ontwikkelingen

In 2020 is het eerste Plan van Aanpak Energietransitie Hoogeveen vastgesteld om invulling te geven aan onze ambitie om in 2040 een CO₂-neutrale gemeente te zijn.

1.1. Wat hebben we bereikt

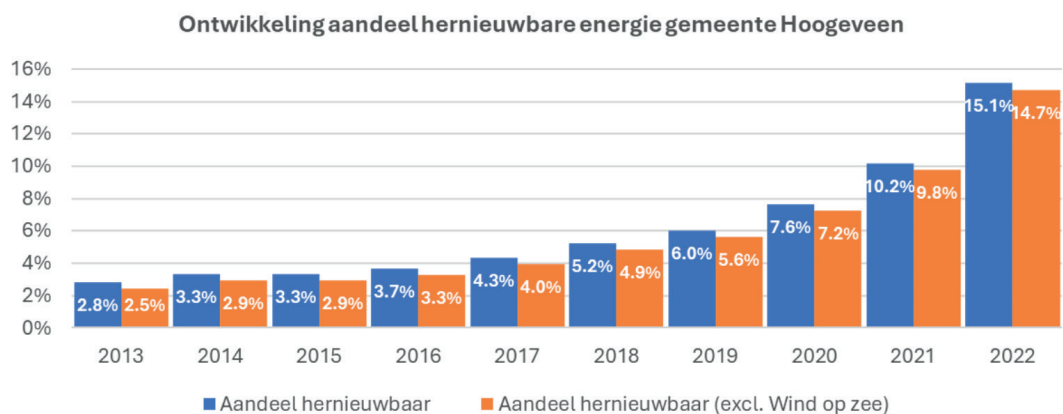
Op hoofdlijnen hebben we de volgende resultaten geboekt:

- We hebben, zoals te zien is in figuur 1, een CO₂-reductie van 23,5% gerealiseerd ten opzichte van 2013².
- Provinciaal is de RES 1.0 vastgesteld. Als gemeente zijn we goed op weg om onze RES-ambitie van 0,337 TWh te halen. Zon-op-land is grotendeels gerealiseerd of is in voorbereiding. Dit zien we ook terug in onze energiemonitor, waarin het aandeel hernieuwbare energie in onze gemeente in 10 jaar tijd van 2,8% is gestegen naar 15,1 % in 2022. Volgens de prognose ligt het aandeel hernieuwbare energie op 22,1% (zie figuur 2).
- De Transitievisie Warmte 1.0 is vastgesteld en in uitvoering.
- Het project Waterstof Hoogeveen is in uitvoering.
- Via het Drents Energieloket en met de Woon-energiecoaches adviseren we inwoners over het verduurzamen van hun huis.
- Met onze website groenemorgenhoogeveen.nl hebben we een informatieplatform voor onze inwoners, ondernemers en partners gerealiseerd.
- We organiseren en delen diverse campagnes en acties, zowel regionaal, gemeentebreed als wijkgericht, om te zorgen voor bewustwording bij inwoners en om te stimuleren actie te ondernemen.
- We faciliteren inwoners op financieel gebied met duurzaamheidsleningen en -subsidies.
- We ondersteunen Verenigingen van Eigenaren in hun opgave voor verduurzaming van hun wooncomplex.
- We ondersteunen energiecoöperaties en andere lokale initiatieven gericht op energiebesparing en duurzame opwek van energie. Voorbeelden zijn de samenwerking met De Groene Wieken, Pesse Energie Neutraal (PEN) en de Zonneroute A37.
- We hebben geholpen met de oprichting van het energie- en duurzaamheidscentrum DOC33. Hiervoor zijn middelen vanuit de Regiodeal Zuid- en Oost-Drenthe ingezet.
- We faciliteren en stimuleren bedrijven om hun bedrijf te verduurzamen, ook kijken we op bedrijventerreinen naar collectieve oplossingen, zoals het delen van energie.
- We hebben de mogelijkheden voor het elektrisch laden van personenauto's in de openbare ruimte vergroot. In onze laadvisie hebben we onze ambities hiervoor beschreven en vastgesteld.
- We ondersteunen een aantal VvE's met het verduurzamen van hun woongebouw.
- We verkennen in regionaal verband de mogelijkheden voor een warmtenet en de oprichting van een bovenregionaal warmtebedrijf.

Figuur 1: Ontwikkeling CO₂-uitstoot volgens de Energiemonitor Hoogeveen 2024

² Bron: Energiemonitor Hoogeveen 2024. *De cijfers gaan niet verder terug dan 2013.

Figuur 2: Ontwikkeling aandeel hernieuwbare energie in de gemeente Hoogeveen volgens de Energiemonitor Hoogeveen 2024.

1.2 Ontwikkelingen

De energietransitie is de afgelopen jaren landelijk goed op gang gekomen. Lokaal zien we dit ook. Onder inwoners en bedrijven is er meer urgentie ontstaan om te verduurzamen, mede door de hoge energieprijzen. Dit vergroot de kans dat we onze ambitie om CO₂-neutrale gemeente te worden, gaan realiseren. Tegelijk zien we dat het knelt. Niet voor alle inwoners is het haalbaar en/of betaalbaar om hun huis te verduurzamen. En bedrijven lopen tegen allerlei knelpunten aan zoals transportschaarste op het elektriciteitsnet en netcongestie. Ook loopt de verduurzaming van de gebouwde omgeving en de verzwaring van het elektriciteitsnet vertraging op, onder andere door tekorten op de arbeidsmarkt.

Het zijn ontwikkelingen waar we als gemeente op in willen en moeten spelen. Iedereen moet mee kunnen doen in de energietransitie. We zetten daarom in op het meedenken en ondersteunen van inwoners bij het verduurzamen van hun huis en daarbij hebben we oog voor mensen die te maken hebben met energiearmoede. Ook spelen we in op nieuwe energieontwikkelingen en op wensen vanuit de samenleving. Voor ondernemers willen we ons goede vestigingsklimaat behouden en verbeteren. We ondersteunen ondernemers bij het verduurzamen van hun pand of de bedrijfsvoering.

In dit programmaplan houden we rekening met een aantal ontwikkelingen:

- Verduurzamen wordt soms complex, bijvoorbeeld door regelgeving op het gebied van stikstof, de natuurtoets bij isoleren en de ruimtelijke beperkingen met betrekking tot zon-op-land.
- Groeiende netcongestie zorgt ervoor dat het niet meer vanzelfsprekend is dat alle aanvragen voor aansluiting op het elektriciteitsnet gehonoreerd kunnen worden. In de toekomst heeft de gemeente steeds meer invloed op de besluitvorming van de netbeheerder waar het elektriciteitsnet als eerst wordt verzwaid. Zo kan de gemeente hierop lokaal beter sturen.
- Naast de huidige nationale en Europese belasting op CO₂-uitstoot voor industrie en bedrijven die veel CO₂ uitstoten, komt er Europese regelgeving die bepaalt dat er belasting komt op CO₂-uitstoot die veroorzaakt wordt door verbranding van fossiele brandstoffen in de gebouwde omgeving, zoals woningen en bedrijven.
- De continuering van het Klimaatfonds vanuit de Rijksoverheid onder het nieuwe kabinet, waarbij het waarschijnlijk is dat ook middelen aan de gemeente beschikbaar worden gesteld.
- Vanuit het Nationaal Isolatie Programma (NIP) komen er de komende jaren veel middelen om onze inwoners te ondersteunen met het verduurzamen van hun woning.
- Invoering van de Energiewet, de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) en de Wet collectieve warmte (Wcw).
- Vergroting van de interne capaciteit op het gebied van duurzaamheid, mogelijk door middelen vanuit het Rijk.

We lichten vier belangrijke ontwikkelingen vanuit nieuwe wet- en regelgeving toe:

Uitbreiding Emissiehandelssysteem naar de gebouwde omgeving

Vanaf 2027 gaat het Emissiehandelssysteem 2 (ETS2) in. Daarmee wordt het huidige emissiehandelssysteem, waarbij een heffing betaald wordt voor de uitstoot van CO₂, uitgebreid en ook van toepassing op de gebouwde omgeving. Woningen en utiliteitsgebouwen die met fossiele brandstoffen, zoals aardgas, worden verwarmd moeten dan een CO₂-heffing over de gebruikte energie betalen. De maatregel is bedoeld om duurzame warmtelevering aan gebouwen te stimuleren. Vanaf een jaar voordat dit systeem ingaat, worden kwetsbare huishoudens en kleine bedrijven ondersteund vanuit een sociaal klimaatfonds, dat in de jaren daarna gevuld wordt met opbrengsten vanuit ETS2. Naar verwachting krijgt de gemeente dan meer geld om bewoners te ondersteunen met het isoleren en verduurzamen van hun huis. We onderzoeken de gevolgen voor de gemeente Hoogeveen en kijken welke kansen de extra ondersteuningsmaatregelen bieden voor onze inwoners en ondernemers.

Van de Elektriciteits- en de Gaswet naar de Energiewet

Op 4 juni 2024 heeft de Tweede Kamer ingestemd met de Energiewet. Deze wet vervangt de Elektriciteits- en de Gaswet. De nieuwe wet sluit beter aan bij ons veranderende energiesysteem waarin steeds meer lokale opwek en afname komt. Ook krijgen energiegemeenschappen een plek in de energiewet. Energiegemeenschappen zijn samenwerkingen tussen inwoners, al dan niet met deelname van lokale overheden en lokale ondernemingen. In samenwerking kunnen deze gemeenschappen samen energie opwekken, delen en verkopen.

De Energiewet moet nog door de Eerste Kamer. Als de wet definitief is, betekent dat het volgende voor de gemeente:

- Er komen meer mogelijkheden voor energiegemeenschappen, die zelf energie kunnen opwekken en dit met elkaar kunnen delen als ze bij dezelfde (coöperatieve) energieleverancier zitten. Energie kan dan kostenneutraal worden verkocht en daarmee bijdragen aan het tegengaan van energiearmoede. Zo kan het elektriciteitsnet ook worden ontlast.
- Gemeenten en provincies krijgen meer mogelijkheden om eisen te stellen aan energieprojecten, als dit in het belang is van de energietransitie. Het kan dan gaan over zaken als lokaal eigendom, participatie of netcongestie. De gemeente kan bijvoorbeeld in een verordening vastleggen dat een ontwikkelaar van wind of zon moet motiveren welke inspanningen er zijn verricht om 50 procent lokaal eigendom te realiseren. Ook kan de gemeente regels stellen die ongewenste effecten op netbalancing en netcongestie voorkomt.
- Netbeheerders worden in staat gesteld om opwek- of opslagcapaciteit te ontwikkelen om netcongestie aan te pakken of te voorkomen. Door deze verduidelijking op het Groepsverbod kan de netbeheerder acute problemen op het elektriciteitsnet oplossen.

Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie

De beoogde inwerkingtreding van de Wet gemeentelijke instrumenten warmtetransitie (Wgiw) is op 1 januari 2025. Deze wet geeft de gemeente de bevoegdheid om regie te voeren over de wijkgerichte aanpak, inclusief de noodzakelijke waarborgen voor huishoudens en bedrijven. Gemeenten kunnen hiermee buurten en gebieden aanwijzen, die de komende tijd van aardgas overstappen op duurzame energie. Ook is het een belangrijk instrument voor gemeenten om te voorkomen dat (een deel van) het gasnet, tegen hoge maatschappelijke kosten, in stand moet worden gehouden voor een klein aantal mensen. Het wetsvoorstel verplicht gemeenten om iedere vijf jaar een warmteprogramma (voorheen Transitievisie warmte) op te stellen waarin wordt beschreven in welke buurten zij de komende tijd aan de slag gaat met verduurzaming of het aardgasvrij maken. Dit biedt bewoners en andere betrokkenen duidelijkheid en

handelingsperspectief. Bewoners en gebouweigenaren blijven de optie houden om zelf te bepalen hoe zij de warmte in hun gebouw op een andere duurzame manier regelen.

Wet collectieve warmte

De Wet collectieve warmte (Wcw) vervangt de huidige Warmtewet. Het doel van de nieuwe wet is om de ontwikkeling van nieuwe warmtenetten te vergemakkelijken en zo de energietransitie te bevorderen. Een warmtenet is namelijk één van de oplossingen om woningen en gebouwen op een duurzame manier te verwarmen. Met de Wcw moeten warmtebedrijven voor meer dan 50 procent in handen zijn van publieke partijen. Dit betekent dat gemeenten en andere publieke partijen zoals netbeheerders een veel stevigere rol krijgen bij de totstandkoming en exploitatie van warmtenetten. Ook komen er nieuwe regels die ervoor moeten zorgen dat de warmte die huishoudens via een warmtenet krijgen betaalbaar blijft. De warmteprijs is niet, zoals met de huidige Warmtewet, op aardgas gebaseerd maar op de daadwerkelijke kosten. Het is nog niet bekend wanneer de wet door de Eerste – en Tweede Kamer wordt behandeld.

Voor dit werk beschikken we, in tegenstelling tot 2020, over meer capaciteit en middelen. Veel van de recente ontwikkelingen, zoals de enorme stijging van de energieprijzen en de gevolgen die dit had voor de energietransitie, hadden we in 2020 niet voorzien. We weten tegelijkertijd dat de energietransitie een opgave is die reikt tot 2050. Dus is het belangrijk een koers met perspectief te schetsen. We maken daarom een Programma Energietransitie voor 4 jaar, waarin we in deel 1 de koers op hoofdlijnen vastleggen en in deel 2 de activiteiten beschrijven. Deel 2 kunnen we naar behoefte jaarlijks actualiseren. Dit geeft ons de ruimte om te anticiperen of tijdig bij te sturen.

2. Opgave

In dit hoofdstuk beschrijven we de opgave waar we aan werken, met welk beoogd resultaat en waarop de komende jaren de focus komt te liggen.

2.1. Doel en beoogd resultaat

In de gemeente Hoogeveen werken we aan de overstap naar een nieuw, slim, rechtvaardig en inclusief CO₂-neutraal energiesysteem. Dat doen we door slim besparen, opwekken, opslaan, vervoeren en gebruiken van energie. Belangrijke waarden en uitgangspunten hierbij zijn:

- Veilig, zeker en betrouwbaar.
- Betaalbaar en iedereen moet mee kunnen doen (inclusief).
- Zoveel mogelijk van de lokaal opgewekte energie lokaal gebruiken.
- Flexibel en adaptief (evaluatie en monitoring).

We maken een lokale strategie met meer samenhang, een nieuw energiesysteem en evaluatie en monitoring. Deze strategie is gericht op het voldoen onze ambitie om in 2040 een CO₂-neutrale gemeente te zijn.

2.2. Programmaplan energietransitie

In dit programmaplan werken we deze lokale strategie uit. De focus in de uitvoering van de energietransitie Hoogeveen ligt tot 2028 op het behalen van de volgende resultaten:

- Een visie op het lokale energiesysteem.
- Het versnellen van de uitvoering van het verduurzamen van de gebouwde omgeving, met het accent op isoleren.
- Verdere realisatie van de RES-ambitie van 0,337 TWh met de focus op zon-op-dak.
- Uitbouw van lokale initiatieven van bewoners, bedrijven en andere maatschappelijke partners die zich richten op de energietransitie.
- Intensivering van de uitrol van onze aanpak om woningen, kantoren en bedrijfsgebouwen stap voor stap te verduurzamen en van het aardgas af te gaan, middels de gebiedsgerichte aanpak.
- Het opstellen van het Warmteprogramma 2.0 als vervolg op de Transitievisie Warmte, waarvoor de visie op het energiesysteem en een afweging over (een gefaseerde) realisatie van een warmtenet belangrijke bouwstenen zijn.

Onze aanpak voor de uitvoering is gebiedsgericht en afgestemd op de doelgroep. Het ondersteunen van bewonersinitiatieven heeft de voorkeur, met aandacht voor het mee kunnen bewegen op nieuwe (technische) oplossingen en (tijdig) bijstellen waar dat nodig is.

Verbinding en afbakening

Het werken aan de uitvoering van de energietransitie staat niet op zichzelf. Het heeft raakvlak met tal van andere opgaven en beleidsterreinen: circulariteit, maatschappelijk verantwoord (ondernemen) en inkopen, klimaatadaptatie, wonen, economie, mobiliteit, gezondheid, sociaal domein etc. In de uitvoering van dit programma hebben we oog voor en leggen we de nodige verbindingen met deze andere beleidsterreinen en opgaven.

2.3. Rol van de gemeente: regie, initiatief en mede-uitvoerder

Bij de uitvoering van de energietransitie zijn veel partijen betrokken die ieder een opgave en eigen verantwoordelijkheid hebben. Als gemeente voeren we regie om samenwerking tussen inwoners, bedrijven en de andere stakeholders goed op elkaar af stemmen en synergie-kansen te benutten. We willen aansluiten bij de leefwereld van onze inwoners en geven de initiatieven waar zij zelf mee aan de slag willen de ruimte.

Waar nodig, nemen we zelf initiatief voor ontwikkelingen en zo nodig en mogelijk investeren of participeren we. In dat verband onderzoeken we bijvoorbeeld de mogelijkheden voor oprichting van een bovengemeentelijk warmtebedrijf dat warmte levert aan consumenten, om hiermee de kosten voor afnemers zo laag mogelijk te houden.

2.4 Risico's

Tijdens de uitvoering van dit programmaplan houden we rekening met een aantal risico's:

Risico	Beheersmaatregel
<p>Netcongestie, waardoor netaansluitingen niet kunnen worden uitgebreid en nieuwe netaansluitingen niet kunnen worden afgegeven.</p> <p>Transportschaarste op het elektriciteitsnet ontstaat door netcongestie. Door deze overbelasting van het elektriciteitsnet kan niet alle opgewekte en gevraagde elektriciteit worden getransporteerd en komen nieuwe duurzame productielocaties in het gedrang.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Inzet op versnelling realisatie onderstation Riegmeer. • Meedenken (met bedrijven) in oplossingen, bijvoorbeeld om vraag en aanbod op bedrijventerreinen beter op elkaar af te stemmen. • Duurzame opweklocaties zoveel mogelijk situeren bij lokale afnemers.
Gebrek aan draagvlak.	<ul style="list-style-type: none"> • Bereikbaar zijn, tijdig in gesprek en transparant over mogelijkheden, invloed en besluitvorming.
Een tekort aan middelen en menskracht: Hoewel de mogelijkheden voor het aanvragen van uitvoeringsmiddelen bij het Rijk - met programma's als lokale aanpak isoleren - zijn vergroot, verwachten we dat deze middelen ontoereikend om de totale verduurzamingsopgave te kunnen halen.	<ul style="list-style-type: none"> • We gaan ervan uit dat de toegezegde Rijksmiddelen voor de capaciteit en uitvoering, de komende jaren blijven bestaan (via een SPUK of via het gemeentefonds). Zekerheidshalve hebben we een flexibel uitvoeringsplan opgesteld waarmee tijdig bijgestuurd kan worden. • Efficiënt en effectief samenwerken, vooral in regionaal verband. • We blijven met Rijk, provincie en regio in gesprek over de manier waarop we meer middelen voor de uitvoering kunnen verkrijgen.
Veranderende regelgeving en ambities vanuit het Rijk en (in mindere mate) de provincie.	<ul style="list-style-type: none"> • Tussentijdse resultaten en activiteiten (bestuurlijk) onderling en met stakeholders afstemmen om de juiste focus en prioritering aan te brengen.

In de volgende hoofdstukken werken we aan de hand van een indeling in vier pijlers de programmatische aanpak van de opgave uit. Let wel: dit is geen harde indeling. Er zijn activiteiten en projecten die onder meerdere pijlers vallen. In de uitvoering zorgen we voor de nodige samenhang.

3. Gebouwde omgeving

In Hoogeveen bestaat de gebouwde omgeving uit iets meer dan 25.000 woningen en 2.500 andere gebouwen. In 2050 moeten al deze huizen en gebouwen allemaal voorzien zijn van een duurzame energiebron voor warmte. We hebben als tussendoel gesteld dat we in 2030 49% minder CO₂ uitstoten voor het verwarmen van woningen, ten opzichte van referentiejaar 2019. In 2022 is in de gebouwde omgeving 18,1% minder CO₂ uitgestoten dan in 2019³. Dat is een goed begin. We kunnen onze doelen alleen halen als we samenwerken met onze inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties.

Hiervoor hebben we in de Transitievisie Warmte 1.0, vastgesteld in 2021, vier uitgangspunten opgenomen:

- Focus op het aanzienlijk terugbrengen van de warmtevraag per woning
- De transitie houden we betaalbaar voor iedereen
- Ondersteunen en verbinden van initiatiefrijke buurten
- Een integrale aanpak is leidend: we benutten koppelkansen, we faciliteren beweging en we houden rekening met natuurlijke overgangsmomenten.

3.1. Warmtetransitie

In de Transitievisie Warmte 1.0 hebben we afgesproken dat we tot 2030 inzetten op energiebesparing door middel van isoleren, het toepassen van een (hybride) warmtepomp en te leren van de ervaringen uit de Waterstofwijk voor het opstellen van Uitvoeringsplannen. Voor andere buurten en dorpen voeren we hiervoor de benodigde verdiepende onderzoeken uit.

Wat gaan we doen

- We voeren verdiepende onderzoeken uit naar de (geschikte) warmteoplossing voor dorpen en buurten.
- In 2025 starten we met versie 2.0 van het Warmteprogramma. Dit is uiterlijk eind 2026 gereed.
- We werken in de Waterstofwijk aan het eerste Uitvoeringsplan (UP) om bewoners duidelijkheid te geven hoe we de wijk stap-voor-stap gaan verduurzamen en welk alternatief er voor aardgas wordt gekozen om de huizen te verwarmen.
- We starten met een gebiedsgerichte aanpak voor isolatie en starten waar mogelijk met de opstelling van gebiedsgerichte uitvoeringsplannen.

Het Warmteprogramma en het Uitvoeringsplan

In 2050 streeft Nederland naar een volledig duurzame warmtevoorziening waarbij huizen niet meer met aardgas worden verwarmd. Dat is niet alleen belangrijk voor het klimaat, het zorgt ook voor minder afhankelijkheid van andere landen. Hoe we ervoor zorgen dat we onze huizen straks duurzaam verwarmen, dat beschrijven we in het Warmteprogramma. Iedere vijf jaar beschrijven we daarin onze aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van de gebouwde omgeving voor de komende tien jaar. Ook staat hierin in welke buurten of gebieden we de komende tien jaar aan de slag willen om stap-voor-stap van het aardgas af te gaan. Hoe we dat precies gaan doen en hoe inwoners worden ondersteund, dat beschrijven we in het Uitvoeringsplan. Het Uitvoeringsplan komt samen met inwoners en maatschappelijke partners tot stand en geeft per wijk of gebied duidelijkheid hoe huizen in de toekomst verwarmd zullen worden. Het staat inwoners altijd vrij om daarin een andere keuze te maken.

³ Bron: Klimaatmonitor 2022.

3.1.1. Naar een Warmteprogramma

De komende jaren moeten we de Transitievisie Warmte (nu Warmteprogramma genoemd) actualiseren. We brengen hierbij een verdiepingsslag aan en geven verder richting aan de aanpak van het isoleren en aardgasvrij maken van gebouwen in de gemeente. In 2024 doen we verdiepende onderzoeken naar de (geschikte) warmteoplossing voor dorpen en buurten, zoals mogelijkheden van zonthermie en hoge temperatuuropslag. Daarbij zoeken we naar (gebiedsgerichte) kansen voor collectieve oplossingen en bekijken we de verschillende mogelijkheden voor een individuele warmteoplossing, zoals een (hybride) warmtepomp. Tegelijk zetten we de komende jaren op maximale energiebesparing. Ook gaan we samen met onze partners verder met de verkenning van het warmtenet met onder meer de restwarmte van Attero en we verkennen de mogelijkheden van de oprichting van een (bovengemeentelijk) warmtebedrijf. Tot slot houden we ook rekening met het feit dat de energievraag voor het koelen van woningen in de zomer toe gaat nemen. Dit zijn bouwblokken voor het nieuwe Warmteprogramma. In 2025 starten we met de herijking. Het Warmteprogramma moet uiterlijk eind 2026 zijn vastgesteld. Het Warmteprogramma heeft een nauwe relatie met de visie op het energiesysteem (zie pijler energiesysteem).

3.1.2. Gebiedsgerichte aanpak en Uitvoeringsplannen

De komende jaren gaan we door met isolatie en energiebesparing in de gebouwde omgeving. Met het Hoogeveens Isolatie Offensief (zie het kopje 'Hoogeveens Isolatie Offensief') willen we dit proces versnellen. We werken ook samen met de woningcorporaties. Per wijk starten we met een gebiedsgerichte aanpak waarin de focus ligt op energiebesparing door isolatie en andere energiebesparingsoplossingen. Als uit deze aanpak blijkt dat er aanleiding is om een stap verder te gaan, dan maken we Uitvoeringsplan waarin we de warmtebron voor een wijk vastleggen. Daarbij maken we het onderscheid tussen individuele oplossingen met warmtepompen en duurzame gassen en collectieve oplossingen via een warmtenet. Dit geeft onze inwoners, woningcorporaties en netbeheerders duidelijkheid over de gekozen warmteoplossing voor een wijk. Voor de netbeheerders is deze duidelijkheid een vereiste om de benodigde investeringen in het elektriciteitsnet te bepalen. In het nieuwe Warmteprogramma maken we duidelijk in welke wijken we tot 2035 aan de slag gaan met een Uitvoeringsplan.

Doelstelling

Uitvoering van het Warmteprogramma.

Resultaat

1. Per wijk een gebiedsgerichte aanpak met focus op energiebesparing.
2. Een Uitvoeringsplan in buurten of gebieden waar de toekomstige warmteoplossing duidelijk is.

Belangrijke activiteiten

Om uitvoering te geven aan het Warmteprogramma, zetten we de komende jaren in op de volgende activiteiten:

- Het Hoogeveen Isolatie Offensief: een gemeentebrede en gebiedsgerichte aanpak voor energiebesparing en isolatie, dat inwoners op maat ondersteunt bij het verduurzamen van hun woning.
- Als de toekomstige warmtebron van een wijk duidelijk is, werken we dit uit in een Uitvoeringsplan. Dat doen we samen met de wijkbewoners, woningcorporaties, bedrijven, commerciële verhuurders, instellingen en netbeheerders.
- Voor de uitvoering van de bovenstaande activiteiten maken we waar mogelijk gebruik van het regionale Flexteam Warmte, een uitvoerend ondersteuningsteam dat met en voor de gemeenten concreet in de buurten, dorpen en buurten aan de slag gaat op het gebied van de warmtetransitie.

3.2. Inwoners

De energietransitie is een technische en een sociaalmaatschappelijke transitie. In onze gemeente vinden we dat iedereen mee moet kunnen doen. We willen inwoners ondersteunen met het verduurzamen van hun huis en het besparen op hun energierekening. We geven de warmte- en energietransitie samen met onze inwoners vorm. Het is dus belangrijk dat de omgeving voldoende is georganiseerd. Daarom ondersteunen we lokale initiatieven zoals energicoöperaties en werken we samen met Energiek Hoogeveen aan de verdere uitbouw van deze koepelorganisatie van lokale energicoöperaties.

3.2.1. Hoogeveens Isolatie Offensief

Met het Hoogeveens Isolatie Offensief (HIO) bieden we een ondersteuningsprogramma om inwoners te helpen met het verduurzamen van hun huis en het besparen van energie. Alle verschillende regelingen die onder dit offensief vallen, moeten duidelijk zijn en gemakkelijk te vinden. Het HIO is modulair opgebouwd. De Doe-het-zelfregeling is als eerste onderdeel in uitvoering gegaan. Uiteindelijk worden alle isolatie-, bespaar- en verduurzamingsregelingen waar onze inwoners aanspraak op kunnen maken, onderdeel van het offensief.

Doelstelling

Doel van deze aanpak is dat onze inwoners hun huis kunnen isoleren en verduurzamen.

Het resultaat

Inwoners zijn ondersteund met informatie en hulp bij het verduurzamen van hun huis.

Belangrijke activiteiten

Om de energietransitie voor al onze inwoners betaalbaar en bereikbaar te maken werken we de komende jaren aan een aantal generieke activiteiten:

- Inzet van energieadviseurs, vergroten van vindbaarheid van de verschillende isolatie- en verduurzamingsmaatregelen en door het opzetten van nieuwe regelingen of wijzigen van bestaande als hier aanleiding en/of noodzaak toe is.
- Ondersteuning op het gebied van besparing:
- Inwoners kunnen kosteloos gebruik maken van de Energiebespaarapp om hun energieverbruik en energiebespaarmogelijkheden in kaart te brengen.
- De inzet van onze Woon-energiecoaches.
- Het bieden van ondersteuning aan Verenigingen van Eigenaren (VVE's). Deze opgave is opgenomen als aparte projectaanpak in paragraaf 3.2.3.
- Een wijkgerichte aanpak met inzet van verschillende subsidies, plannen en activiteiten per wijk. Daarbij leggen we ieder jaar de focus op een andere wijk.
- Met onze wijkgerichte aanpak zoeken we koppelkansen met de verduurzamingsplannen van de woningcorporaties. We kijken of particuliere woningeigenaren uit dezelfde wijk mee kunnen doen met de verduurzamings- en isolatieplannen van de corporaties. Onze subsidie- en ondersteuningsregelingen stemmen we hierop af, waar mogelijk.
- In het kader van natuurvriendelijk isoleren stellen we een Soortenmanagementplan op, zodat bewoners niet zelf een natuurvergunning bij de provincie aan hoeven te vragen en met minder administratie en kosten door kunnen gaan met het isoleren van hun woning.
- We communiceren met alle inwoners over de mogelijkheden en regelingen met betrekking tot duurzaam wonen. Belangrijk hierin is onze website groenemorgenhoogeveen.nl en ook het Drents Energieloket. Daarnaast zetten we diverse offline en online middelen in om doelgroepen te bereiken en te activeren.
- We vragen nieuwe middelen aan die vrijkomen vanuit het Nationaal Isolatie Programma (NIP) en gebruiken deze middelen om nieuwe subsidie- en ondersteuningsregelingen op te zetten om huizen te isoleren.

Communicatie, samenwerking en participatie

Belangrijk is dat de isolatie- en verduurzamingsregelingen vindbaar zijn. Dit doen we op twee manieren: we brengen alle regelingen samen op onze duurzaamheidswebsite groenemorgenhoogeveen.nl en het Drents Energieloket en we bieden inwoners gerichte ondersteuning met de inzet van woon-energiecoaches en energieadviseurs. Met een eenvoudig stappenplan helpen we inwoners bij het vinden van passende regelingen. Ook komt er een overzichtspagina bij het DEL en op Groenemorgen Hoogeveen.

Samenwerking is een van de sleutels tot succes. Bij de uitvoering van de isolatiesubsidie en de inzet van de energieadviseurs en woon-energiecoaches werken we samen met DOC33. Daarnaast blijven we op het gebied van energiebesparing samenwerken met de klankbordgroep inwoners, de Smederijen, energiecoöperaties, Ondernemend Hoogeveen, energiebedrijven, woningcorporaties en partners uit het sociaal domein, zoals SWW en Loket Geldzaken.

3.2.2. Ondersteuning energiecoöperaties

Energiecoöperaties zijn onmisbaar in de energietransitie. Energieprojecten vanuit dit soort bewonersinitiatieven komen sneller tot stand en hebben vaak veel draagvlak. Daarom ondersteunen we deze lokale initiatieven in onze gemeente. In onze gemeente zijn nu twee energiecoöperaties actief: Pesse Energieneutraal en De Groene Wieken. Ook wordt er, om het lokaal eigendom vanuit de Drentse Zonneroute A37 te organiseren, in samenwerking met de bestuurders en leden van Energiek Hoogeveen, gewerkt aan de uitbouw van deze Hoogeveense koepel van energiecoöperaties.

Doelstelling

De komende periode willen we naar een gemeentedeckend netwerk van energiecoöperaties of lokale initiatieven.

Het resultaat

Elke inwoner in onze gemeente kans heeft om zich aan te sluiten bij een energiecoöperatie of een lokaal initiatief.

Energiek Hoogeveen

Vanuit het project Drentse Zonneroute A37 werken we, samen met de Groene Wieken U.A.⁴ (hierna de Groene Wieken), aan de verdere uitbouw van de Hoogeveense koepel van energiecoöperaties Energiek Hoogeveen U.A. (hierna Energiek Hoogeveen). Het is de bedoeling dat deze koepel mede-eigenaar wordt van de Drentse Zonneroute en daarnaast is er een breder doel. Energiecoöperaties lopen namelijk tegen allerlei financiële en juridische vragen aan, zodra ze (mede)eigenaar willen worden van een energieproject. Ook is het voor een lokaal initiatief vaak lastig om zich te organiseren en tot oprichting over te gaan. De kennis en ervaringen van de Hoogeveense energiecoöperaties willen we bundelen in deze koepel, die dan ook een belangrijke rol kan krijgen in de warmtetransitie. Op dit moment zijn de Hoogeveense energiecoöperaties Pesse Energie Neutraal U.A. (hierna PEN) en de Groene Wieken lid van Energiek Hoogeveen. In de toekomst kunnen ook andere coöperaties lid worden.

PEN

De coöperatie Pesse Energie Neutraal is actief met energiebesparing en -opwekking in Pesse en omgeving. De ambitie van PEN is dat Pesse, Fluitenberg, Stuifzand, Nuil en Eursinge in 2030 energieneutraal zijn en/of dat in ieder geval de woonlasten zijn verlaagd en dat de dorpsbewoners een bijdrage leveren aan de verduurzaming van de aarde.

⁴ Uitgesloten van Aansprakelijkheid", dit is de gebruikelijke rechtsvorm voor energiecoöperaties.

De Groene Wieken

Coöperatie de Groene Wieken is opgericht met het doel om het gebruik van duurzame, lokaal opgewekte energie in de gemeente Hoogeveen te stimuleren. Dit doen ze onder andere door het (doen) produceren van duurzame energie in de buurt van de dorpen Hollandscheveld, Elim en Nieuwlande. Een van hun projecten is het investeren in een nieuw zonnepark, aan de Joh. Poststraat in Nieuwlande. Daarnaast is de Groene Wieken betrokken bij de Drentse Zonneroute A37.

Belangrijke activiteiten

Om de energiecoöperaties te ondersteunen zetten we de komende jaren in ieder geval in op een aantal activiteiten:

- Ondersteuning bij de oprichting van de Hoogeveense koepel van energiecoöperaties Energiek Hoogeveen door de inzet van een kwartiermaker en financiële ondersteuning om de ambities uit het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 in te vullen.
- Het sluiten van een samenwerkingsovereenkomst met Energiek Hoogeveen.
- We helpen nieuwe energiecoöperaties en lokale initiatieven die van de grond komen in samenwerking met de Drentse koepelorganisatie van energiecoöperaties de Drentse Kei en het ondersteuningsprogramma van de provincie, het Programma Lokale Energie Energietransitie Drenthe (PLED).
- We helpen bestaande en nieuwe energiecoöperaties met een nieuw gemeentelijk ondersteuningskader voor financiële en organisatorische ondersteuning voor energiecoöperaties.
- Maatwerkafspraken met de verschillende energiecoöperaties voor (financiële) ondersteuning via de energieregisseur.

Communicatie, samenwerking en participatie

We communiceren via de gemeentelijke kanalen en maken gebruik van de kanalen van onze maatschappelijke partners. We werken samen met de lokale energiecoöperaties en met andere lokale initiatieven, zoals de dorps-, wijk- en sportverenigingen, de bedrijven en de onderwijsinstellingen. Intern werken we onder andere samen met de Smederijen.

3.2.3. Ondersteuning Verenigingen van Eigenaren

In Hoogeveen zijn 134 Verenigingen van Eigenaren (VvE), waarvan 89 met een laag energielabel (C t/m G). Het verduurzamen van een wooncomplex is vaak complex, de financiering ingewikkeld en ook blijkt het vaak lastig om binnen een VvE overeenstemming te krijgen over de te nemen maatregelen. We bieden we VvE's hierbij ondersteuning met een programma dat onderdeel is van het Hoogeveens Isolatie Offensief en breiden hiermee onze huidige ondersteuning aan de VvE's verder uit.

Doelstelling

Het doel van dit project is Verenigingen van Eigenaren de weg te wijzen bij de verduurzaming van hun wooncomplexen, zodat zij in 2030 een reductie in het aardgasgebruik hebben gerealiseerd van 50%.

Resultaat

Een aanpak voor de verduurzaming van de VvE complexen, waardoor in 2030 de woningen in de gemeente Hoogeveen met energielabel C t/m G optimaal zijn verduurzaamd, liefst label B, voor zover dat binnen de invloedssfeer van de gemeente ligt.

Belangrijke activiteiten

Om VvE's te helpen bij het verduurzamen van hun gebouw zetten we in ieder geval in op de volgende activiteiten:

- We zetten VvE-coaches en energieadviseurs in die besturen begeleiden en helpen in de verschillende fases van de verduurzaming.
- Met nieuwe isolatie- en verduurzamingssubsidies vanuit het Hoogeveens Isolatie Offensief en eventuele middelen vanuit het Volkshuisvestingsfonds helpen we VvE's met het verduurzamen van hun pand.
- We helpen VvE-besturen bij het vinden van subsidie- en/of ondersteuningsmaatregelen die passen bij de wensen en behoeften over de verduurzamingsopgave.

Communicatie, samenwerking en participatie

We communiceren gericht via besturen en algemeen via groenemorgenhoogeveen.nl. We sluiten hierin aan bij de aanpak vanuit het Hoogeveens Isolatie Offensief. We werken samen met de VvE's, de energiecoöperaties en de verschillende wijk- en dorpsverenigingen.

3.3. Maatschappelijk vastgoed

De afgelopen jaren zijn ook maatschappelijke organisaties geconfronteerd met een hoge energierekening. Als gemeente bieden we ondersteuning door bij acute nood te helpen en daarnaast werken we aan structurele oplossingen door het maatschappelijk vastgoed te verduurzamen. We werken hierin samen met de Provincie Drenthe.

Doelstelling

Het ondersteunen van maatschappelijke organisaties bij het verduurzamen van het maatschappelijk vastgoed.

Resultaat

Een ondersteuningsprogramma voor de verduurzaming van het maatschappelijk vastgoed.

Belangrijke activiteiten

Om de maatschappelijke organisaties te ondersteunen bij het verduurzamen van het vastgoed, zetten we in ieder geval in op de volgende activiteiten:

- We sluiten aan bij het provinciale programma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed. Daarmee kunnen we ondersteuning bieden bij de verduurzaming van bijvoorbeeld dorps- en buurthuizen, scholen, zorginstellingen en sportlocaties.
- We maken plannen voor:
 - De verduurzaming van buurthuizen.
 - LED-veldverlichting bij de gemeentelijke buitensportvelden.
 - Verduurzaming van de kleedkamers en buitensportaccommodaties.
- We gaan verder met het verduurzamen van onze eigen gebouwen. Hiervoor stellen we een coördinator verduurzaming maatschappelijk vastgoed aan.

Communicatie, samenwerking en participatie

We richten een aparte pagina 'maatschappelijk vastgoed' in op Groenemorgen Hoogeveen. Hierop plaatsen we alle ondersteunings- en subsidieregelingen.

We werken samen met de provincie bij de uitvoering van het programma Verduurzaming Maatschappelijk Vastgoed en we betrekken we de maatschappelijke organisaties bij het maken van eventueel nieuwe ondersteunings- en subsidieregelingen.

4. Bedrijven en onderwijs

Samen met onze ondernemers stellen we ons de vraag hoe we de energietransitie kunnen benutten om ons vestigingsklimaat te versterken voor nieuwe en bestaande bedrijven. Het is belangrijk dat we over een duurzaam en betrouwbaar energiesysteem beschikken zodat huidige bedrijven kunnen verduurzamen en het aantrekkelijk is voor nieuwe bedrijven om zich te vestigen. We werken samen met Ondernemend Hoogeveen en met onze ondernemers aan het verduurzamen van de bedrijven en de inrichting van ons nieuwe energiesysteem. Dit is van groot maatschappelijk belang en het zorgt ervoor dat we in de toekomst aantrekkelijk blijven voor bestaande en nieuwe bedrijven.

De verbinding met het onderwijs en tussen bedrijfsleven en onderwijs is binnen de energietransitie een grote succesfactor. Immers, goed opgeleide jongeren zijn de arbeidskrachten van de toekomst en om de energietransitie te doen slagen zullen we vele handen nodig hebben. De kennismaking met de energietransitie begint al binnen het basis - en voortgezet onderwijs.

Belangrijke activiteiten

Om bedrijven en ondernemers te ondersteunen met het verduurzamen van hun bedrijven sluiten we aan bij de actielijnen in de Economische Focusagenda van en voor Hoogeveen:

- Economische Zaken intensificeert samen met Ondernemend Hoogeveen de contacten tussen de gemeente en het bedrijfsleven.
- We werken aan de verbetering van de organisatiegraad op de bedrijventerreinen.
- Vanuit het Programma Energietransitie ondersteunen we ondernemers bij de energietransitie.
- We stellen een accountmanager energietransitie bedrijven aan.
- We kijken samen met Ondernemend Hoogeveen hoe bedrijven optimaal gebruik kunnen maken van hun huidige aansluiting, bijvoorbeeld door middel van groepscontracten voor bedrijven op bedrijventerreinen.
- Bij de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt zorgen we dat studenten worden meegenomen met de verduurzamingsopgave. Dit gebeurt al in bijvoorbeeld de samenwerking met DOC33 en het Alfa-college.
- Bij de verduurzamingsopgave werken we zoveel mogelijk samen met lokale bedrijven.
- Met de pilot Erfmolens onderzoeken we of het voor (agrarische) ondernemers structureel mogelijk kan worden om een erfmolen met een ashoogte tot 25 meter op hun erf te plaatsen.
- We wijzen vastgoedeigenaren op de 'label-C verplichting' die vanaf 1 januari 2023 verplicht is voor kantoorpanden en we gaan hierop handhaven.

4.1. Toekomstbestendige bedrijventerreinen

We willen werken aan duurzame bedrijventerreinen die bijdragen aan de energietransitie en die aantrekkelijk zijn voor bedrijven om zich er te vestigen. Dit noemen we toekomstbestendige bedrijventerreinen. Om ondernemers op de bedrijventerreinen te ondersteunen bij de verduurzamingsopgave is het landelijke Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen gestart. De provincie Drenthe voert dit programma op regionaal niveau uit via een bedrijventerreinenaanpak.

Doelstelling

Het ondersteunen bij het verduurzamen en het daarmee toekomstbestendig maken van onze bedrijventerreinen.

Resultaat

Energieneutrale⁵ en toekomstbestendige bedrijventerreinen.

Belangrijke activiteiten

Om onze bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken zetten we in op de volgende activiteiten:

- Op bedrijventerrein De Wieken gaan we door met het pilotproject Toekomstbestendige Bedrijventerreinen. Zo doen we ervaring op met het verduurzamen van een bedrijventerrein. De pilot voeren uit samen met Ondernemend Hoogeveen.
- We benaderen samen met Ondernemend Hoogeveen en de energiebedrijven een groot aantal bedrijven. We vragen ze welke knelpunten er zijn en we onderzoeken samen met de bedrijven de kansen die er zijn voor duurzaamheids- en energiebesparende maatregelen. Ook kijken we wat verder nodig is om onze bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken, zoals energiebesparing door vermindering van reclameverlichting.
- Binnen de pijler energiesysteem starten we met een pilot voor Smart Energy Hubs (zie paragraaf 5.8 voor een nadere uitleg) op bedrijventerrein De Wieken, Buitenvaart en het nieuw te realiseren bedrijventerrein Riegmeer. Deze aanpak willen we vervolgens gebruiken als blauwdruk om bedrijventerreinen te ondersteunen met de planvorming en de realisatie van toekomstige Smart Energy Hubs.

Communicatie, samenwerking en participatie

De communicatie over de provinciale bedrijventerreinenaanpak richting ondernemers verloopt in samenwerking met de provincie en uiteraard via Ondernemend Hoogeveen.

We werken samen met de netbeheerders om de netinfrastructuur zo snel mogelijk toekomstbestendig te maken. Bij de verkenning van de Smart Energy Hubs worden alle relevante partners betrokken: ondernemers, de netbeheerders, de provincie en verschillende interne afdelingen binnen de gemeente.

4.2. Zon op dak

Opwek met zon op grote daken heeft een belangrijk aandeel in de realisatie van de Regionale Energie Strategie (RES). In Hoogeveen is afgesproken dat we 0,098 TWh aan zonne-energie op dak willen realiseren voor 2030. Volgens de meest recente cijfers uit juni 2024 hebben we ongeveer een kwart van deze doelstelling gerealiseerd⁶. Momenteel zien we de animo afnemen door verschillende oorzaken: transportschaarste op het elektriciteitsnet, afschaffing van de salderingsmaatregel, lastig verzekeren van grote zonne-installaties op daken, onzekerheid rondom de SDE++-regeling en/of problemen door de dakconstructie. Binnen de RES-regio Drenthe werken we aan een breed stimuleringsprogramma en een aanpak voor het MKB, het maatschappelijk vastgoed en de agrarische sector.

Doelstelling

Het realiseren van onze RES-doelstelling van 0,098 TWh aan zon op dak voor 2030.

Resultaat

De realisatie van 0,098 TWh aan zon op dak voor 2030 door middel van een effectief ondersteuningsprogramma voor bedrijven, maatschappelijk vastgoed en agrarische ondernemers.

⁵ Een energieneutraal bedrijventerrein wekt netto net zoveel energie op als het verbruikt.

⁶ In juni 2024 was er 0,026 TWh van de 0,098 TWh aan zon-op-dak gerealiseerd.

Belangrijkste activiteiten

Om de RES-doelstelling tijdig te realiseren en partijen te ondersteunen bij de realisatie van zon op dak zetten we in op de volgende activiteiten:

- Ondersteuning van ondernemers met een verduurzamingsadvies vanuit het adviesloket Ik Ben Drents Ondernemer.
- Stimuleren van zon op dak bij agrarische ondernemers door een bedrijfs- en verduurzamingsadvies aan te bieden, waarbij we de nadruk leggen op de realisatie van zon op dak bij bedrijven die geen aansluiting voor het terugleveren van elektriciteit kunnen krijgen door transportschaarste op het elektriciteitsnet. We doen dit samen met LTO Noord.
- Uitwerking van een gebiedsgerichte strategie per pocket in het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Zo kunnen we de beschikbare capaciteit op het elektriciteitsnet en de stimuleringsmaatregelen voor zon op dak op elkaar aan laten sluiten.
- Samen met de netbeheerders, de provincie en ondernemers kijken we naar slimme oplossingen om de realisatie van zon op dak bij grotere verbruikers mogelijk te maken. Hierbij werken we samen met de versnellingsteams vanuit de Provincie Drenthe. Uitgangspunt hierbij is: lokaal opwekken en zoveel mogelijk lokaal verbruiken.
- We kijken ook naar andere mogelijkheden voor bedrijven om hun bedrijfsvoering te verduurzamen. Zo onderzoeken we maatregelen die bedrijven 'achter de meter'⁷ kunnen nemen, zoals windwokkels⁸ in combinatie met zon op dak. We bekijken hierbij in hoeverre gemeentelijk beleid hiervoor beperkend werkt.

⁷'Achter de meter' oplossingen zijn oplossingen die bedrijven kunnen nemen waardoor ze efficiënter gebruikmaken van het elektriciteitsnet en op hun huidige aansluiting meer mogelijkheden krijgen om hun bedrijf te verduurzamen.

⁸ Een windwokkel is een windturbine in de vorm van een op een verticale as of op een gebouw geplaatste micro windgenerator.

Communicatie, samenwerking en participatie

We communiceren over de verschillende stimuleringsregelingen via onze website groenemorgenhoogeveen.nl. In regionaal verband werken we een communicatieaanpak uit om de verschillende mogelijkheden voor dakeigenaren om zon op dak te realiseren en de ondersteuningsmaatregelen goed onder de aandacht te brengen.

We werken samen met Ik ben Drents Ondernemer, LTO Noord, de Provincie Drenthe, Ondernemend Hoogeveen, de netbeheerders, ondernemers en de verschillende afdelingen binnen de gemeente.

4.3. Onderwijs

In de uitvoering werken we op verschillende manieren samen met de lokale onderwijsinstellingen.

Doelstelling

Het betrekken van leerlingen en studenten bij de energietransitie en een goede verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven.

Resultaat

Er is een samenwerking tussen de onderwijsinstellingen, de gemeente en het bedrijfsleven, waarbij leerlingen en studenten in de praktijk kennismaken met de verduurzamingsopgave, beide partijen kennis en ervaringen met elkaar delen en er meer technisch geschoold personeel kan gaan werken aan de energietransitie.

Belangrijke activiteiten

De komende jaren zetten we in ieder geval in op de volgende activiteiten:

- Natuur- en milieueducatie, waarbij we verbinding zoeken met lokale initiatieven zoals IVN en Talentjagers.
- Verkenning van het Energiespel op Hoogeveense scholen. Het energiespel werken we uit met onze partners vanuit de Regionale Energie Strategieën in Drenthe.
- Samenwerking met DOC33 en het Alfa-college bij de uitvoering van het Hoogeveens Isolatie Offensief en het project Waterstof Hoogeveen.
- Versterken van de verbinding tussen onderwijs en bedrijfsleven in samenwerking met Ondernemend Hoogeveen, Vrienden van Techniek en DOC33 van Alfa-college.

Communicatie, samenwerking en participatie

Voor de natuur- en milieueducatie en de verkenning van het energiespel werken we binnen de RES Werkgroep Participatie samen met IVN en de scholen. Daarnaast werken we in de uitvoering van onder meer het Hoogeveens Isolatie Offensief samen met DOC33 en het Alfa-college.

5. Energiesysteem

De verschuiving naar het gebruik van duurzame energiebronnen en de elektrificatie van diverse sectoren resulteert in een decentrale energie-infrastructuur. Duurzame energie wordt namelijk op veel meer plekken opgewekt dan vroeger: waar de elektriciteit bijvoorbeeld eerst op een aantal locaties bij een energiecentrale werd opgewekt, wordt de duurzame energie met lokale zonne- en windparken en met zonnepanelen op daken opgewekt. Daarom moeten we het energiesysteem snel aanpassen en de infrastructuur versterken. Het huidige elektriciteitsnet is hier immers niet op berekend. Op dit moment overstijgt de vraag naar energie-infrastructuur het aanbod. We moeten daarom keuzes maken en de manier van ontwikkelen van de energie-infrastructuur aanpassen. Het vraagt ook om herzieningen in ruimtelijke plannen, wetgeving en beleid. Vanuit het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK) werken we hieraan, provinciaal en regionaal. Hierbinnen worden projecten geprioriteerd die noodzakelijk zijn voor het energiesysteem van de toekomst. Zo werken we aan structurele oplossingen voor de huidige knelpunten in het elektriciteitsnet. We hebben daarnaast behoefte aan een lokale visie op het energiesysteem.

Om naar een duurzaam energiesysteem te kunnen groeien, moeten we alle mogelijkheden benutten: duurzame warmte en elektriciteit, groen gas en groene waterstof. Hierbij is het belangrijk de verschillende opties in samenhang te ontwikkelen tot een systeem dat vraag en aanbod in de toekomst flexibel aan elkaar kan koppelen, tegen een gunstige prijs.

Lokaal wordt gewerkt aan verschillende opties voor de verwarming van de gebouwde omgeving: een warmtenet vanuit bijvoorbeeld Attero, verkenningen naar collectieve voorzieningen binnen bestaande bouw en nieuwbouwprojecten, de groen gasstrategie van RENDO, de versterking van het elektriciteitsnetwerk en de aansluiting op waterstof-backbone van de Gasunie (zie pijler waterstof). Naast deze verwarming is er behoefte aan proceswarmte die ingezet kan worden bij productieprocessen.

Op dit moment inventariseren verschillende organisaties -gemeente, RENDO/N-tra, provincie – bij vooral grote bedrijven wat hun behoefte en visie op hun toekomstige energiegebruik en het energiesysteem is. Ook bedrijven vragen naar hun opties en welke vormen van energie ondersteund worden door overheid en netbeheerders. We willen overzicht houden op wat hierin gebeurt en ervoor zorgen dat de verschillende acties elkaar vooruit kunnen helpen.

Verder is er behoefte om vanuit de verschillende opties een verdiepingsslag te maken per buurt waarmee, in samenspraak met inwoners, ondernemers en partners, een warmtekeuze per buurt gemaakt kan worden, als opmaat naar het Warmteprogramma 2.0, zie pijler gebouwde omgeving.

Een overkoepelende strategie die perspectief biedt vanuit de hele keten is een voorwaarde om deze opdracht goed uit te kunnen voeren. Hierin is de ontwikkeling van infrastructuur van belang, net als besluitvorming, besturingsconcepten (inclusief rolverdeling en participatiemogelijkheden), marktmechanismen en businessmodellen.

5.1. Masterplan energiesysteem

De energietransitie heeft een grote invloed op ons regionale en ons lokale energiesysteem. Het traditionele model waar energie van de productielocatie naar de gebruiker wordt getransporteerd is niet langer toereikend. We zullen toe moeten groeien naar een flexibeler en meer decentraal systeem, waarin energie-initiatieven, energiehubs, smart grids⁹ en energiegemeenschappen een samenhangend geheel vormen. Dit betekent een omslag in denken en doen. Om naar een duurzaam energiesysteem te kunnen groeien is het noodzakelijk om alle mogelijkheden die er zijn in te zetten op het gebied van warmte, elektriciteit, groen

⁹ Een smart grid is een slim elektriciteitsnetwerk waar vraag en aanbod door slimme digitale technologieën zoveel mogelijk op elkaar wordt afgestemd zodat de stabiliteit en betrouwbaarheid van het net tegen zo laag mogelijke kosten kan worden gegarandeerd.

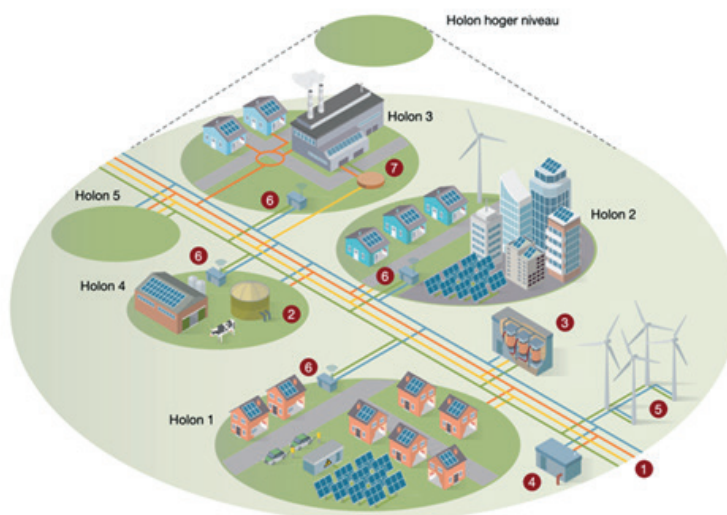
gas en groene waterstof in de context van opwek, transport en opslag. Hierbij is het belangrijk de verschillende opties in samenhang te ontwikkelen tot een systeem dat vraag en aanbod in de toekomst flexibel aan elkaar kan koppelen, tegen een gunstige prijs. Op regionaal niveau is daarom gewerkt aan een provinciale Energievisie, waarin staat omschreven hoe het Drentse energiesysteem er in de toekomst uitziet. Met het masterplan energiesysteem maken we de vertaalslag op lokaal niveau en willen we van het uiteindelijk gewenste energiesysteem in 2040 terug redeneren naar tussenstappen voor het energiesysteem in korte -, middellange - en lange termijn. Zo krijgen we inzichtelijk welke stappen we de komende jaren met elkaar moeten zetten. In navolging van de Topsector Energie willen we de 'holonmethodiek' toepassen om te komen tot het masterplan.

Wat is een Holon?

De term holon is in het Nederlandse energiesysteem geïntroduceerd vanuit de Topsector Energie. Traditioneel slaat een holarchie op een systeem waarbij actoren (bijvoorbeeld huishoudens, bedrijven, buurten, steden, of landen) zelfstandig zijn maar tegelijk onderdeel van een groter geheel. Binnen de energietransitie zien we een holon als een zelfstandig decentraal energiesysteem binnen het grotere geheel waar we opwek, gebruik en opslag van verschillende vormen van energie binnen een gebied zoveel mogelijk op elkaar afstemmen (zie figuur 3).

Iedere plek binnen de gemeente heeft zijn eigenschappen in energetische en sociale zin. De uitdaging is om met de holonen benadering die eigenschappen te respecteren. Daarmee is het mogelijk om de regio robuust en toekomstbestendig te maken. Het uitgangspunt lokaal opwekken en lokaal verbruiken leidt tot enige autonomie maar de kracht zit hem in het geheel. Om de maatschappelijke kosten van de verzwarende van het elektriciteitsnet te beperken luidt de uitdaging om het energiesysteem binnen meerdere gebieden in onze gemeente zoveel mogelijk autonoom te maken, zodat het centrale energiesysteem zo min mogelijk wordt belast.

Het is belangrijk lopende initiatieven een onderdak te geven in een holon. De voorgenoemde initiatieven zoals beschreven in dit Programmaplan eveneens. Op deze manier kan ieder initiatief getoetst worden aan een kader. Het voorstel is om te beginnen met het inzicht verkrijgen in de huidige verbruiken en de oorsprong daarvan. Dat inzicht moet worden vertaald naar een toekomstig eindplaatje. Op basis van die inzichten kunnen concepten qua holon indeling worden beschreven. Die concepten dienen vervolgens gesimuleerd te worden. Van daaruit kan een definitieve keuze worden gemaakt voor hoe de gemeente logisch in te delen.

Figuur 3: Een holarchisch energiesysteem. Bron: Energy.nl

Doelstelling

Een strategie opstellen om te komen tot een lokaal energiesysteem, in samenwerking met de hele keten en binnen de context dat nog niet alles duidelijk is en waarbij de verschillende opties ook in samenhang tot elkaar nog uitgewerkt moeten worden. Met behulp van de strategie kunnen we, samen met inwoners en bedrijven, komen tot keuzes voor buurten. Het zijn bouwstenen voor het Warmteprogramma 2.0.

Het resultaat

Een masterplan voor het Hoogeveense Energiesysteem inclusief een globaal ontwerp waarin we ingaan op flexibiliteit, eigenaarschap, maatschappelijke kosten en leveringszekerheid, waarbij we rekening houden met het onderscheid bedrijven en inwoners. Dit leidt tot een energiestrategie/masterplan voor de korte -, middellange -, en lange termijn.

Communicatie en participatie

Het masterplan wordt samen met ketenpartners opgesteld.

5.2. Collectieve warmtevoorzieningen en warmtenet

Collectieve warmtevoorzieningen kunnen een efficiënte en effectieve manier zijn om woningen te verwarmen. Dat geldt in het bijzonder voor een warmtenet, dat als voordeel heeft dat het elektriciteitsnet op kritieke momenten minder wordt belast omdat minder huishoudens kiezen voor een (all-electric) warmtepomp, waardoor minder verzwaring van het elektriciteitsnet nodig is. We onderzoeken in regionaal verband voor welke buurten een warmtenet een goede oplossing is. Regionaal onderzoeken we de mogelijkheid voor het gebruiken van restwarmte van afvalverwerker Attero, lokaal kijken we naar mogelijkheden voor kleine decentrale warmtenetten met een lokale warmtebron en/of lokale warmte- en koudeopslag. Als gemeente hebben we in deze onderzoeken de regie, ook met het oog op toekomstig eigenaarschap van eventuele warmtenetten.

Doelstelling

Verkennen of één of meerdere warmtenet(ten) in Hoogeveen haalbaar en betaalbaar zijn en de mogelijkheden voor de oprichting van een (regionaal) warmtebedrijf onderzoeken.

Het resultaat

- Een eindrapportage over een warmtenetten met warmte van onder andere Attero, inclusief besluitvorming over het vervolg.
- Een verkenning naar decentrale warmtenetten bij nieuwbouw en bestaande bouw, gekoppeld aan specifieke projecten.

Het resultaat van deze verkenningen is een bouwsteen voor het Warmteprogramma 2.0. Ook kan een rapportage per casus dienen tot een go of een no-go over de realisatie van het warmtenet en de gemeentelijke rol daarin. Als dat leidt tot een positief besluit kan een en ander verder uitgewerkt worden in een intentieovereenkomst met alle betrokken stakeholders. De rapportage en intentieovereenkomst vormen input voor een eventueel vervolgproces.

Belangrijke activiteiten

- Onderzoek warmtenet Attero.
- Onderzoek en faciliteren van eventuele ontwikkeling van de (collectieve) toepassing van warmte- koudeopslag in de kern Hoogeveen.
- Het draagvlak onder inwoners in kaart brengen.
- Verkenning governance warmtenet.

Communicatie, samenwerking en participatie

De verkenning voor het warmtenet van Attero doen we samen met de provincie Drenthe, de netbeheerders RENDO en Enexis, en de gemeenten Midden-Drenthe en Assen. Hetzelfde geldt voor de verkenning van de governance van het warmtebedrijf.

5.3. Groen gas

Duurzame/hernieuwbare gassen zijn belangrijk voor ons toekomstige energiesysteem; ze kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de verduurzaming van de industrie en kunnen een rol spelen in de verduurzaming van de transportsector. Groen gas kan bijvoorbeeld worden opgewekt door het vergisten van mest bij agrariërs, door het vergisten van bermgras of het vergassen van biomassa. Binnen onze gemeente zijn veel agrariërs die aan de slag zijn of willen met mestvergisting. Het gaat dan om technieken op basis van monomestvergisting op decentrale (agrarisch erf) locaties. Hiervoor is de gemeente bevoegd gezag. Groen gas kan ook op industriële schaal op basis van zowel monomest- als co-vergisting en vergassing geproduceerd worden. Dit kan uitsluitend op industrieterreinen met juiste milieucategorie.

Doelstelling

Versnelling van de realisatie van lokale groen gas initiatieven en een visie op de rol van groen gas binnen het toekomstige energiesysteem.

Het resultaat

Faciliteren groen gas initiatieven

Belangrijke activiteiten

- Bermgrasproject Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe.
- Faciliteren monomestvergisters bij agrariërs.
- Regionale afstemming co-vergisting.

Communicatie, samenwerking en participatie

We werken samen met lokale initiatieven, Gebiedscoöperatie Zuidwest Drenthe, provincie Drenthe en met netbeheerder RENDO voor de aansluiting op de huidige gasinfrastructuur en voor decentrale biogasnetwerken.

5.4. Energie-infrastructuur regionaal en lokaal

De komende jaren moet het elektriciteitsnet flink worden uitgebreid en verzaamd. Als gemeente werken we in provinciaal verband, samen met de netbeheerders, andere gemeenten en de provincie aan het provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Dit is een instrument om te komen tot goede afstemming met netbeheerders en gemeenten over de manier waarop, wanneer en waar energie-infrastructuur wordt gerealiseerd binnen de regio. Een belangrijk onderdeel hierin is het afwegingskader, waarmee netbeheerders worden geholpen in de prioritering in hun planning: waar moet de infrastructuur als eerste worden aangepast voor toekomstige projecten? In Drenthe wordt de hoogste prioriteit aan infrastructuur voor woningen en voorzieningen, zoals ziekenhuizen, gegeven. Op lokaal niveau werken we samen met de netbeheerders aan het gemeentelijk Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (gMIEK) en de Buurtaanpak, waarmee we op lokaal niveau de verzwaring van het elektriciteitsnet proberen te versnellen. Voor de verzwaring van het laagspanningsnet kijken we samen met de netbeheerders en onze collega's van Openbare Ruimte ook naar koppelkansen met andere werkzaamheden, zoals de vervanging van de riolering.

Doelstelling

Een versnelling van de realisatie van een flexibel en toekomstbestendig energiesysteem door het provinciaal afstemmen van de energie infrastructuur langs de drie sporen: sneller bouwen,

sterker sturen en door het vergroten van de flexibiliteit door slimme oplossingen (zoals de opslag van energie) en integraal programmeren.

Het resultaat

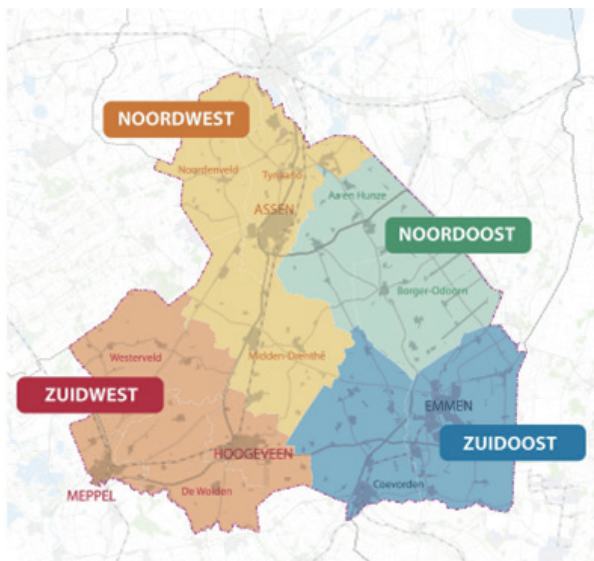
Oplevering van pMIEK 2.0 in 2025 om een betaalbaar en betrouwbaar netwerk om energie te kunnen ontvangen, op te slaan en te kunnen leveren, en een versnelling van de realisatie van de lokale netinfrastructuur via het gMIEK.

Belangrijke activiteiten

- Deelname en afstemming over de uitbreiding van de energie-infrastructuur en de prioritering daarvan binnen de pocket Zuidwest¹⁰ (zie figuur 4), samen met de gemeenten De Wolden en Meppel.
- Deelname aan de pMIEK overlegplatformen.
- Afstemming met de netbeheerders RENDO en Enexis voor het gMIEK en de Buurtaanpak.
- Lokale verzwaring van het laagspanningsnet.
- Een gemeentelijk afwegingskader voor energieopslagsystemen (waaronder batterijen), met daarin onder andere als randvoorwaarde dat de energieopslag een positieve bijdrage levert aan het lokale energiesysteem. Dit afwegingskader wordt opgesteld op de basis van het Masterplan Energiesysteem.

Communicatie, samenwerking en participatie

Het pMIEK wordt in provinciaal verband opgesteld. De gemeente Hoogeveen maakt onderdeel uit van de pocket met gemeenten De Wolden en Meppel. Zodoende werken we veel samen met beide gemeenten. Verder vindt er onder andere afstemming op project- en initiatiefniveau plaats met de netbeheerders, met bedrijven en initiatiefnemers.

Figuur 4: De pocketstructuur van het Drentse energiesysteem. Bron: Inventariserende Energievisie Drenthe 2024.

5.5. Regionale Energiestrategie

Met de Regionale Energiestrategie Drenthe (RES) hebben we afspraken gemaakt om binnen de regio in 2030 3,45 TWh aan hernieuwbare elektriciteit op te wekken. Dat is ongeveer 10% van de landelijke opgave van 35TWh die alle RES-regio's gezamenlijk moeten opwekken. Binnen de RES tot 2030 zijn afspraken gemaakt over de zon op dak, zon op land en wind op land. De gemeente Hoogeveen levert aan de RES Drenthe een bijdrage van 0,337 TWh.

Doelstelling

Een aandeel van 0,337 TWh leveren aan de landelijke opgave om binnen de RES-regio's in 2030 35 TWh hernieuwbare elektriciteit op te wekken op land.

¹⁰ We werken met een pocketstructuur omdat het elektriciteitsnet binnen het pMIEK is opgedeeld in meerdere delen. Hieruit volgt een logische samenwerking tussen een aantal gemeenten en de netbeheerders. In Drenthe kennen we vier pockets. Binnen deze pocket maken we afspraken over de uitbreiding van de energie-infrastructuur.

Het resultaat

In 2030 0,337 TWh aan hernieuwbare elektriciteit op te wekken.

Belangrijke activiteiten

- Afronden van de ruimtelijke procedures voor de zonneparken.
- Het onderzoeken van de mogelijkheden voor hogere erfmolens bij (agrarische) ondernemers met de Pilot Erfmolens.
- We werken mee aan het tweejaarlijkse Voorgangsdokument van de Regionale Energiestrategieën.
- Ondersteuning van bedrijven bij de realisatie van zon-op-dak.
- Het mogelijk maken van de Drentse Zonneroute A37.
- Het verkennen van de mogelijkheden voor de opwek van zonne-energie langs de A28 met de Zonneroute A28.

Communicatie en participatie

Binnen de RES-regio Drenthe werken alle Drentse overheden en de netbeheerders samen. Daarnaast trekken we gezamenlijk op met onze energiecoöperaties, onze inwoners en andere maatschappelijke stakeholders.

5.6. Drentse Zonneroute A37 & A28

De Drentse Zonneroute A37 is een iconisch project waarbij er langs de A37 zonne-energie opgewekt wordt. Het project is onderdeel van het programma Opwek Energie op Rijksgronden (OER). De gemeenten Hoogeveen, Coevorden en Emmen werken samen met de provincie, de netbeheerders en verschillende rijkspartijen aan het project. In totaal zal er ongeveer 120 hectare aan zon langs 42 kilometer snelweg worden gerealiseerd. Dit is goed voor een vermogen van ongeveer 187 Megawatt. Naast de Zonneroute A37 verkennen we de mogelijkheden om zonne-energie langs de A28 op te wekken. Deze plannen bevinden zich nog in een vroeg stadium.

Doelstelling

- Het mogelijk maken van de Drentse Zonneroute A37.
- Het ondersteunen van de omgeving om mee te profiteren van de opbrengsten en/of mede-eigenaar van de Zonneroute te worden.
- Het verkennen van mogelijkheden om zonne-energie langs de A28 op te wekken.

Het resultaat

- Realisatie van de Drentse Zonneroute A37.
- Verder uitbouwen van de Koepel Zonneroute A37, die namens de omgeving mede-eigenaar wordt van de Drentse Zonneroute, en de lokale Hoogeveense koepel van om het lokaal eigendom te organiseren.
- Voor de A28 een verkenning met daarin een inventarisatie naar de mogelijkheden om zonne-energie op te wekken (waaronder een zonneward langs de A28), alsmede uitgangspunten met betrekking tot lokaal eigendom.

Belangrijke activiteiten

Om de Drentse Zonneroute A37 en de Zonneroute A28 mogelijk te maken en het lokaal eigendom te organiseren zetten we in op de volgende activiteiten:

Voor de Drentse Zonneroute A37

- Deelname aan het projectteam en de stuurgroep om de Drentse Zonneroute mogelijk te maken.
- Onderzoeken van de mogelijkheden om direct stroom af te nemen van de Zonneroute.
- Ruimtelijke procedures, zoals aanpassing Omgevingsplan en vergunningprocedures.
- Inventarisatie van de compensatie- en biodiversiteitsopgave.
- Opzetten van ondersteuningsstructuur om de omgeving te organiseren, door de inzet van een Kwartiermaker.

- Voor de Zonneroute A28
- Deelname aan het projectteam en de stuurgroep om de mogelijkheden voor zonne-energie langs de A28 verder te verkennen en de uitgangspunten voor een mogelijk project te formuleren.

Communicatie, samenwerking en participatie

De communicatie over zowel de A37 als de A28 ligt in eerste instantie bij Rijkswaterstaat. Als gemeente communiceren we over beide projecten met onze inwoners en ondernemers indien nodig. Verder is met het Beleidskader Participatie Drentse Zonneroute A37 afgesproken dat inwoners zowel binnen het proces als met de financiële participatie worden betrokken. Hierbij werken we in ieder geval samen met de Groene Wieken, nieuw op te richten coöperaties en de Hoogeveense Energiekoepel.

5.7. Duurzame mobiliteit

De energietransitie leidt tot een forse veranderingen in de mobiliteit van Drenthe. Dit voor vervoerskeuzes die alle inwoners maken het leidt tot veranderingen in het openbaar/publiek vervoer en binnen de transport- en logistieksector. Het gaat niet alleen om het vervangen van fossiele brandstoffen maar ook over de veranderingen van de benodigde infrastructuur en de manier waarop we ons verplaatsen. Al deze ontwikkelingen hebben invloed op ons energiesysteem. Naar de toekomst toe hebben we specifieke aandacht voor elektrische voertuigen als onderdeel van ons elektriciteitsnetwerk.

Doelstelling

Een geïntegreerde infrastructuur voor duurzame mobiliteit binnen het Hoogeveense energiesysteem.

Het resultaat

We faciliteren in beleid voor duurzame mobiliteit die helpt bij de overgang naar fossielvrij transport en vervoer, inclusief fossielvrij transport ter verzachting of vermindering van netcongestie.

Belangrijke activiteiten

- Uitvoering van de laadvisie: realisatie laadpleinen
- Pilot Verlengde Publieke Aansluiting
- Herijking laadvisie in 2025
- Deelname aan de pilot logistiek laden en opstellen logistieke laadvisie
- Opstellen van een Snellaadvisie
- Uitvoering regionaal mobiliteitsplan (RMP 2.0)
- Laadpalen concessie - verlengen of vernieuwen (2026)

Communicatie, samenwerking en participatie

De opgave voor duurzame mobiliteit ligt op het snijvlak van verkeer en vervoer, energie, economie en ruimte en vereist een integrale aanpak. Afhankelijk van de aard van de activiteiten werken we samen met andere overheden in regionaal verband (bijvoorbeeld de Regionale Agenda Laadinfrastructuur en het Regionaal Mobiliteitsplan) en op projectbasis (bijvoorbeeld logistieke laadpunten). Daarnaast spelen marktpartijen een belangrijke rol als kennismakelaar, initiatiefnemer, grondeigenaar of CPO.

5.8. Smart Energy Hubs

Het elektriciteitsnet in Hoogeveen is zo vol dat bedrijven met een grootverbruikaansluiting op elektriciteit niet kunnen uitbreiden, kunnen verduurzamen en nieuwe bedrijven met een grote stroomvraag kunnen zich niet vestigen. We willen de mogelijkheden om slimmer gebruik te maken van de huidige capaciteit van het elektriciteitsnet benutten. Op bedrijventerreinen

en in buurten kunnen Smart Energy Hubs hier een belangrijke rol in spelen, door op lokaal niveau de opwek, de opslag en het verbruik van energie slim op elkaar af te stemmen. We zien deze Smart Energy Hubs als een belangrijk onderdeel van het eerder omschreven Masterplan Energiesysteem.

Doelstelling

Het creëren van mogelijkheden voor bedrijven en andere instellingen om met slimme oplossingen binnen de huidige en toekomstige capaciteit van het elektriciteitsnet hun bedrijfsvoering te verduurzamen, tegen zo laag mogelijke private en maatschappelijke kosten.

Het resultaat

Een pilot voor een Smart Energy Hub op bedrijventerrein Buitenvaart en het nieuw te realiseren Riegmeer en op De Wieken, die worden doorvertaald in een gemeentelijke ondersteuningsstructuur voor de realisatie van Smart Energy Hubs, waarbij de gemeente een initiërende, verbindende en faciliterende rol inneemt. Deze aanpak maakt onderdeel uit van het masterplan energiesysteem.

Belangrijke activiteiten

- Plan van aanpak pilot voor een Smart Energy Hub op bedrijventerrein Buitenvaart en het nieuw te realiseren Riegmeer.
- Uitrol pilot Smart Energy Hubs op bedrijventerrein Buitenvaart en het nieuw te realiseren Riegmeer.
- Een gemeentelijke aanpak en ondersteuningsstructuur voor de realisatie van Smart Energy Hubs.

Communicatie, samenwerking en participatie

De gemeentelijke aanpak voor Smart Energy Hubs heeft raakvlakken met het project Toekomstbestendige Bedrijventerreinen en het Programma Verduurzaming Bedrijventerreinen en de daaruit volgende provinciale bedrijventerreinenaanpak. Er zal intensief met ondernemers op de verschillende bedrijventerreinen worden samengewerkt en participatie en communicatie is een essentieel onderdeel van deze aanpak. Daarnaast zijn de provincie Drenthe en de netbeheerders RENDO en Enexis belangrijke stakeholders.

Een Smart Energy Hub

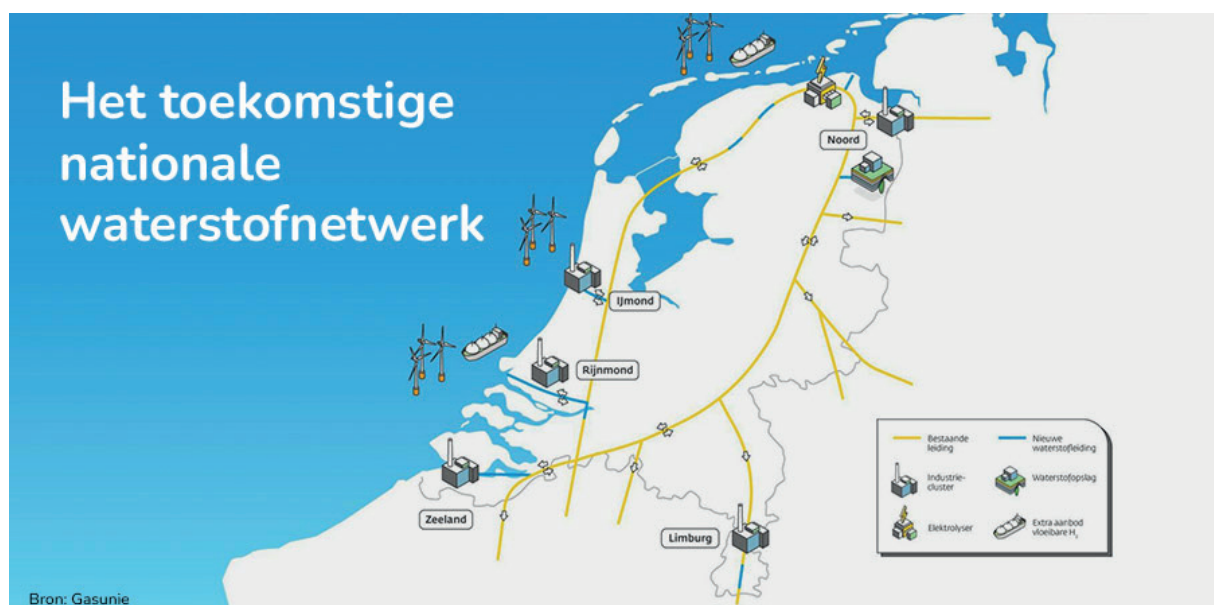
Een Smart Energy Hub is een slimme samenwerking tussen bedrijven en/of huishoudens in op een bedrijventerrein en/of een woonwijk. Binnen een Smart Energy Hub wordt de opwek, het gebruik, de opslag en de eventuele conversie van energie (bijvoorbeeld van elektriciteit naar waterstof) gekoppeld en lokaal geregeld. Denk aan een bedrijventerrein waar zelf zonne- en windenergie wordt opgewekt en opgeslagen in batterijen en bedrijven hun energieverbruik zoveel mogelijk afstemmen op het moment dat er zelf energie wordt opgewekt. Omdat de energie lokaal wordt opgewekt, verbruikt en opgeslagen, hoeft de energie te worden getransporteerd en wordt het elektriciteitsnet minder belast. Hierdoor ontstaat er binnen de huidige capaciteit op het elektriciteitsnet meer ruimte ontstaat voor bedrijven en bewoners om hun bedrijf en/of huis te verduurzamen en kunnen ook de opbrengsten van de energie ten goede komen aan de deelnemers.

6. Waterstof

Hoogeveen wil de kansen die waterstof biedt omarmen. Waterstof kan een belangrijke rol spelen in hun toekomstige energievoorziening. Het wordt gezien als een belangrijke energiedrager en als één van de duurzame gassen waarmee we aardgas gaan vervangen. Waterstof biedt dus kansen voor ons toekomstige energiesysteem en als gemeente sluiten we daarom aan bij de ambities van de drie noordelijke provincies, die vooroplopen als het gaat om de waterstofregio van Nederland en Europa. Daarom werken we aan het project Waterstof Hoogeveen waarin we bestaande en nieuwe woningen gaan voorzien van waterstof voor de verwarming. Het Waterstof Tiny House is ook onderdeel van het project. Ook zetten we in op een aftakking van de Waterstofbackbone in Hoogeveen. Dit is namelijk goed voor Hoogeveense huishoudens en bedrijven en daarmee voor ons woon- en vestigingsklimaat. De Waterstofbackbone is de hoofdinfrastructuur waarmee waterstof door Nederland wordt getransporteerd en de backbone loopt langs Hoogeveen (zie figuur 5). Binnen onze waterstofaanpak hanteren we de volgende uitgangspunten:

- We laten in Hoogeveen zien dat waterstof een goede vervanger is voor aardgas voor het verwarmen van woningen, nieuw en bestaand.
- We zien dat bij de verduurzaming van de industrie aandacht moet zijn voor de verschillende energiedragers, waaronder waterstof. Dit zal in de toekomst om maatwerkoplossingen vragen die wij niet uit de weg willen gaan.
- We sluiten aan bij de aanpak vanuit het Europese project Heavenn en de provincie Drenthe waarbij wordt ingezet op de gehele waterstofketen: waterstofproductie, transport van waterstof en levering van waterstof in de industrie, mobiliteit en gebouwde omgeving.

De activiteiten en projecten die te maken hebben met waterstof raken alle andere pijlers in even grote mate. De complexiteit van de samenwerking in de uitvoering maakt een eigen projectstructuur noodzakelijk. Daarom zijn alle werkzaamheden die te maken hebben met waterstof geclusterd in de pijler waterstof.

Figuur 5: De Waterstofbackbone. Bron: Gasunie

Doelstelling

Verwarmen van nieuwe en bestaande woningen met lokaal geproduceerd waterstof en het opdoen van kennis waarmee we de randvoorwaarden in kunnen vullen die opschaling van deze methode na 2030 mogelijk maken.

Het resultaat

Realisatie van de Waterstofwijk en Nijstad-Oost, een lokale productielocatie voor waterstof en een aansluiting van Hoogeveen op de Waterstofbackbone.

Belangrijke activiteiten

We zetten de komende jaren in ieder geval in op de volgende activiteiten:

- De wijkgerichte aanpak in Erflanden, waarbij we bewoners ondersteunen bij het maken van keuzes om van het aardgas af te gaan. Het Uitvoeringsplan Erflanden wordt ter besluitvorming voorgelegd aan de gemeenteraad.
- Aansluiting van de nieuwbouwwoningen in Nijstad-Oost op waterstof.
- Aanleg van het waterstofnetwerk, onder andere door ombouw van huidige gasleidingen.
- Met de betrokken partners werken we samen aan een voorverkenning voor de lokale productie van waterstof.
- Lobby voor het op termijn aansluiten van de Waterstofwijk op de backbone van Gasunie.
- Inventarisatie van plannen Hoogeveense bedrijven voor waterstof.

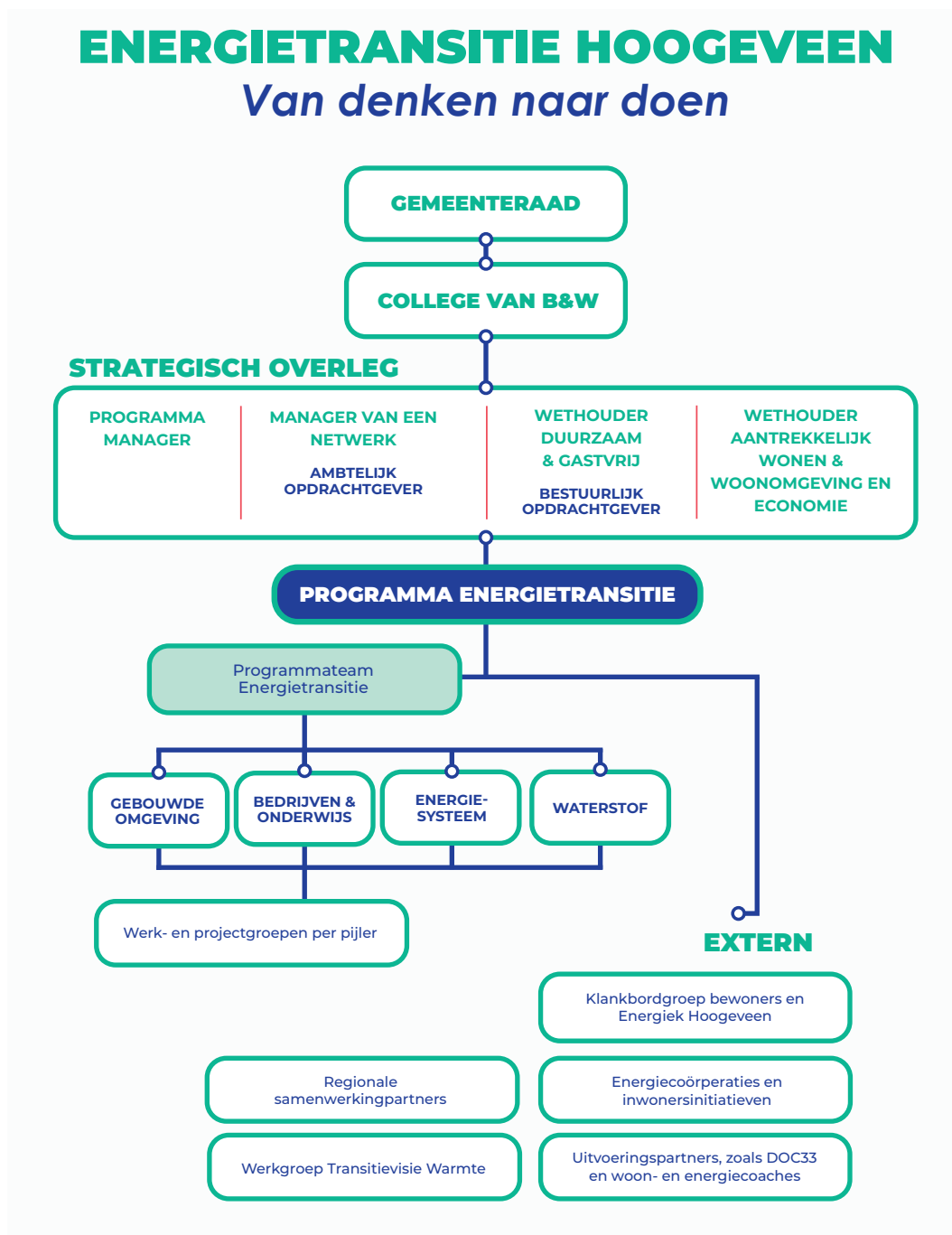
Communicatie, samenwerking en participatie

Communicatie over Waterstof Hoogeveen gaat via een nieuwsbrief aan onze inwoners, via waterstofhoogeveen.nl, via het Waterstof Tiny House en via de gemeentelijke kanalen. Waterstof Hoogeveen is een project van de samenwerkende partijen Essent, RENDO, Gasunie, Remeha en de gemeente Hoogeveen. Daarnaast verkennen we de kansen voor de lokale productie van waterstof samen met RENDO, de provincie en Waterschap Drents Overijsselse Delta. Verder kiezen we een persoonlijke aanpak waarbij we bij bewoners langsgaan om hen met een maatwerkadvies te helpen bij het maken van keuzes om van het aardgas af te gaan.

7. Organisatie

De energietransitie is een complexe opgave waar continu op moet worden bijgestuurd. Dit vereist een flexibele organisatie die kan inspelen op nieuwe ontwikkelingen. De afgelopen jaren hebben we in de vorm van een (interne en externe) netwerkorganisatie samengewerkt. Dat past bij de veelheid van interne betrokken beleidsterreinen, zoals het sociaal domein, wonen, economie, ruimtelijke ordening, milieu en verkeer en de externe partijen. Deze vorm zetten we door waarbij we de afspraken over de manier van afstemmen en overleggen aanscherpen. We maken vooraf inzichtelijk op welke pijlers er bestuurlijke en ambtelijke afstemming met de verschillende beleidsterreinen plaatsvindt. Ook zorgen we ervoor dat er per pijler strategische bijpraatmomenten, zowel extern als intern, worden ingepland om de collega's die niet direct betrokken zijn op de hoogte te houden. Ten slotte leggen we erop dat zowel intern als extern de rollen en verantwoordelijkheden voor iedereen duidelijk zijn.

7.1. Organisatiestructuur

Pijlers

Binnen het netwerk van de energietransitie wordt in de uitvoering langs pijlers gewerkt. De pijlerbouwer coördineert de activiteiten binnen de pijler, zowel intern als extern. Dat houdt in dat de pijlerbouwer zorgt dat de projecten en activiteiten binnen de pijler op elkaar worden afgestemd. Projecten en activiteiten kiezen hun eigen vorm van overleg met interne en externe partners, naar behoefte en in overleg met de pijlerbouwer of programmamanager. De pijlerbouwer organiseert met de interne betrokkenen binnen de pijler een maandelijks overleg en 1 keer per 2 maanden is er een plenaire stand up voor alle interne betrokkenen bij de energietransitie om af te stemmen.

Daarnaast wordt per pijler wordt via reguliere overleggen met externe partners afgestemd.

Inspiratiebijeenkomsten

Met regelmaat worden inspiratiebijeenkomsten georganiseerd. Dit kan zijn rond een thema om bijvoorbeeld koppelkansen op te halen, om kennis uit te wisselen met de verschillende beleidsdomeinen/vakgebieden en opgaven, excursies, presentatie over een pijler of project of het verkennen van nieuwe samenwerkingsmogelijkheden/activiteiten. Ook worden relevante externe stakeholders hierbij betrokken.

Programmateam

Het programmateam bestaat uit de pijlerbouwers, de programmamanager, de strategisch adviseur participatie en de programmaondersteuner. Het programmateam is verantwoordelijk voor de samenhangende uitvoering van de projecten en activiteiten uit het programmaplan. Het programmateam monitort en evalueert de uitvoering, legt daarover verantwoording aan het strategisch overleg en doet voorstellen voor bijsturing of nieuwe activiteiten of projecten. Beleids- financieel - en juridisch adviseurs schuiven aan wanneer nodig. De momenten in de gemeentelijke P&C cyclus worden benut voor de verantwoording richting gemeenteraad of om beleidsmatige of financiële wijzigingen en ontwikkelingen voor te leggen.

Binnen het programmateam wordt maandelijks de voortgang besproken.

Strategisch overleg

Het strategisch overleg is eindverantwoordelijk voor de uitvoering van het programmaplan energietransitie. De programmamanager is verantwoordelijk voor de inhoudelijke aansturing, voortgang en coördinatie van het programma(team).

De ambtelijk opdrachtgever is eindverantwoordelijk voor capaciteit en middelen. Het strategisch overleg bestaat uit:

- de bestuurlijk opdrachtgever: de wethouder Duurzaam en Gastvrij Hoogeveen
- de wethouder aantrekkelijk wonen en woonomgeving en economie
- de programmamanager
- de ambtelijk opdrachtgever
- de strategisch adviseur participatie
- de programmaondersteuner.

Daarnaast wordt per pijler via reguliere overleggen met externe partners op bestuurlijk niveau afgestemd.

Strategisch adviseur participatie

Communicatie en participatie is belangrijk binnen de energietransitie. Zowel intern als extern met onze inwoners en de verschillende betrokkenen. Een belangrijke rol hierbij heeft de strategisch

adviseur participatie. Deze adviseur is verantwoordelijk voor de strategie en coördinatie van de interne en externe participatie en communicatie energietransitie. De adviseur maakt onderdeel uit van het programmateam en het strategisch overleg. Met betrekking tot interne communicatie loopt de energietransitie als een groene draad door onze organisatie en raakt deze veel beleidsdomeinen. De strategisch adviseur participatie is ook de hoofdredacteur van het redactieteam van het platform groenemorgenhoogeveen.nl.

Rol van de raad

Om de raad op de hoogte te houden van de ontwikkelingen in de energietransitie borduren we voort op de aanpak uit het vorige programmablan Energietransitie. Het college houdt de raad schriftelijk op de hoogte en wordt aanvullend betrokken via thema-avonden of eventuele werkbezoeken. Als de raad het wil, kan hier te allen tijde een andere invulling aan worden gegeven.

7.2. Partnerschap

In een grote maatschappelijke opgave als de energietransitie is samenwerking met partners essentieel. We zetten de langjarige samenwerking voort die we met belangrijke uitvoeringspartners al hebben, zoals de woningcorporaties, huurdersorganisaties, RENDO/N-tra, de Smederijen, Ondernemend Hoogeveen, energiecoöperaties, DOC33, Energiek Hoogeveen, Vrienden van Techniek en stichting Welzijnswerk Hoogeveen. Met RENDO en N-TRA hebben we een convenant gesloten om samen bij te dragen aan het doel om een CO₂-neutrale gemeente te zijn. Dit doen we door kennis- en gegevensuitwisseling, gezamenlijk onderzoek, afstemming van plannen, door het gezamenlijk experimenteren en uitvoeren van projecten op het gebied van duurzame energie. Met de woningcorporaties leggen we jaarlijks de samenwerking vast in de vorm van de prestatieafspraken. Binnen de warmtetransitie en de uitvoeringsplannen per wijk gaan deze afspraken een steeds grotere rol spelen. Met alle partners hebben we reguliere afstemming gedurende de lopende activiteiten en een aantal projecten die we gezamenlijk oppakken.

Verbinders

Een bijzondere positie is weggelegd voor inwoners en energiecoöperaties. Zij weten namelijk het best wat er speelt in de buurt en hoe zij betrokken willen worden bij de energietransitie. In 2024 is de koepel van lokale energiecoöperaties, Energiek Hoogeveen opgericht. De komende jaren zet de koepel zich in om alle dorpen en buurten van Hoogeveen bij de koepel te betrekken. Dat vinden we als gemeente belangrijk en daarom ondersteunen we de koepel hierbij. Daarom werken we met Energiek Hoogeveen aan een samenwerkingsovereenkomst. Daarin maken we samenwerkingsafspraken op het gebied van de opwek van hernieuwbare energie, de warmtetransitie en energiebesparing. We werken gezamenlijk aan de verschillende opgaven en betrekken de koepel bij het opstellen van beleid. De afgelopen jaren hebben we gewerkt met een klankbordgroep, bestaande uit inwoners die graag meedenken over beleid en opgaven of die zelf het initiatief willen nemen. Daarbij gaan we het reguliere overleg met de klankbordgroep Energietransitie en Energiek Hoogeveen op het vlak van de brede energietransitie combineren. Klankbordgroep en Energiek Hoogeveen zijn ons klankbord om gevraagd en ongevraagd advies te geven over de voortgang van het programma.

Met de warmtetransitie zetten we vooral in op een wijkgerichte aanpak. Als we aan de slag gaan in een wijk of buurt, doen we dit in nauwe samenwerking met de Smederijen en proberen we een aantal vertegenwoordigers uit die wijk of buurt onderdeel uit te laten maken van de klankbordgroep Energietransitie. We verwachten dat het voor inwoners laagdrempeliger is om hierin deel te nemen als de opgaven binnen de energietransitie concreet worden en dichtbij gerealiseerd moeten worden.

7.3 Regionale samenwerking

In de uitvoering van de energietransitie komen veel vraagstukken samen op regionaal niveau. In Drenthe werken we al jaren en in verschillende samenwerkingsverbanden interbestuurlijk en regionaal samen op het terrein van de energietransitie. Dit is ook logisch en hard nodig omdat alle overheden hebben te maken met personeelsschaarste en krapte op de arbeidsmarkt. We blijven daarom samenwerken en we werken parallel uit hoe we dit zo optimaal mogelijk kunnen vormgeven en invullen hoe de onderdelen zich tot elkaar verhouden en hoe de bestuurlijke aansturing optimaal en tegelijk eenvoudig kan.

In de uitvoering en dienstverlening naar onze inwoners levert de samenwerking op dat we bijvoorbeeld gezamenlijke lokale subsidieregelingen kunnen ontwikkelen. Een ander goed voorbeeld is het Flexteam Warmte; een team van medewerkers met verschillende expertises die bij gemeenten helpen in de uitvoering van de warmtetransitie. Het zorgt voor kennisopbouw en -uitwisseling. Ook zetten we gezamenlijk in op de uitvoering van kleine maatregelen bij inwoners thuis, met hulp van het Drentse Fixteam. En tot slot is het Drents Energieloket (DEL) al sinds 2014 onze spil in de informatievoorziening aan inwoners voor hulp bij het verduurzamen van hun huis. Het DEL fungeert als onafhankelijk en deskundig loket voor woningeigenaren in Drenthe. Het is een centraal platform dat aanvullend is op andere bestaande initiatieven, zoals wijkaanpakken en lokale loketten en platforms.

7.4 Monitoring

We hebben een Programma Energietransitie voor 4 jaar opgesteld, waarin we in deel 1 de koers op hoofdlijnen vastleggen en in deel 2 de activiteiten beschrijven. Deel 2 wordt jaarlijks, indien de actualiteit daarom vraagt, geactualiseerd. Hiermee hebben we ruimte om te anticiperen of tijdig bij te sturen.

De voortgang van de ambitie om als gemeente in 2040 CO₂ neutraal te zijn monitoren we op basis van de volgende indicatoren:

- Ontwikkeling CO₂ uitstoot elektriciteit, aardgas en brandstoffen
- Ontwikkeling aandeel hernieuwbare energie

Zo kunnen we zien in hoeverre we op weg zijn om onze doelstellingen te halen.

De rapportage over de voortgang en eventuele bijsturing volgt de daarvoor afgesproken lijn met de gemeenteraad rondom de planning- en control-cyclus (P&C-cyclus). Het programmaplan energietransitie is een uitvoeringsplan dat wordt vastgesteld door het college. Het is een uitvloeisel van door de gemeenteraad vastgesteld beleid, zoals de Toekomstvisie, Regionale Energiestrategie Drenthe en de Transitievisie warmte Hoogeveen. Voor beleidsmatige of financiële bijsturingen en de verantwoording over de uitvoering, inclusief de monitoring van de CO₂-reductie wordt de gebruikelijke P&C-cyclus gevolgd, zodat een integrale afweging gemaakt kan worden.

Deel 2:

De uitvoering

8. Uitvoering

In de uitvoering werken we volgens de pijlers zoals beschreven in deel 1: de Hoofdlijnen. In dit deel zetten we alle activiteiten en projecten per pijler op een rij. Omdat projecten en activiteiten vaak aan wijzigingen onderhevig zijn, staat een gedetailleerde omschrijving en planning in een (intern) dynamisch systeem. In dit hoofdstuk benoemen we, de projecten en activiteiten per pijler.

Er is voor gekozen om ook relevante activiteiten of projecten vanuit andere beleidsvelden of vanuit de organisatie te vermelden. De netwerkorganisatie van de energietransitie is er immers vooral om projecten en activiteiten die in de volle breedte van onze organisatie en daarbuiten worden uitgevoerd op een logische en werkbare wijze op inhoud met elkaar te verbinden.

Veel projecten kennen raakvlakken met de energietransitie. Vanuit de energietransitie zijn we verantwoordelijk voor het borgen van de samenhang en het behalen van de doelen met betrekking tot energie en klimaat. De daadwerkelijke verantwoordelijkheid van sommige projecten ligt bij de bestuurlijke en ambtelijke opdrachtgever van het desbetreffende project. In het overzicht hieronder zijn deze activiteiten in het **blauw** aangegeven.

De pijlerbouwer neemt de zeggenschap over het project, of de verantwoordelijkheid over deze projecten vanzelfsprekend niet over. Het projectteam blijft verantwoordelijk voor de voortgang van het project. De pijlerbouwer heeft als taak de continuïteit van de activiteiten die raakvlakken hebben met de energietransitie en de desbetreffende pijler te volgen en de inhoudelijke verbinding te versterken en te borgen. De verdeling van taken, werkzaamheden en rollen is niet in beton gegoten. Binnen de energietransitie is flexibiliteit een vereiste en juist daarom is gekozen voor de netwerkorganisatie.

Binnen het programmateam wordt de verdeling van taken, werkzaamheden en rollen gemonitord. Mocht er een herverdeling nodig zijn vanwege specifieke wensen, dan wordt dat door het programmateam gedaan in overleg met de ambtelijk opdrachtgever, het management van de betrokken afdelingen en zo nodig de stuurgroep. Het eindresultaat en plezier en uitdaging in het werken aan de energietransitie staan hierbij voorop.

Gebouwde omgeving

- Opstellen van een nieuw Warmteprogramma 2025-2026.
- Uitrol nieuwe isolatie- en verduurzamingsregelingen en verbeteren van de vindbaarheid van de huidige regelingen met het Hoogeveens Isolatie Offensief 2024-2028.
- Advisering inwoners via het Drents Energieloket 2024-2028.
- Gebiedsgerichte uitvoeringsplannen 2025-2028.
- Ondersteuning van energiecoöperaties en lokale initiatieven 2024-2028.
- **Verduurzaming maatschappelijk vastgoed 2024-2028.**
- Ondersteuning verduurzaming van VvE's 2024-2028.
- **Ondersteuning en samenwerking met Woon- en energiecoaches 2024-2028.**
- **Maken van prestatieafspraken met woningcorporaties 2024-2028.**

Bedrijven en onderwijs

- De Pilot Erfmolens voor hogere erfmolens bij agrarische ondernemers 2024-2026.
- NME onderwijs faciliteren 2024-2028.
- Energiespel ontwikkeling en uitrollen bij het basisonderwijs 2024-2025.
- Label C-verplichting van kantoren 2024-2028.
- [Toekomstbestendige bedrijventerreinen 2024-2028.](#)
- Ondersteuning bij realisatie zon-op-dak 2024-2028.
- Faciliteren monovergisters bij agrariërs 2024-2028.
- [Adviseren van individuele ondernemers bij het verduurzamen van hun bedrijf met Ik Ben Drents Ondernemer \(IBDO\)/Kennispoort regio Zwolle 2024-2028.](#)

Energiesysteem

- Mogelijk maken van de Drentse Zonneroute A37 2024-2029.
- (Voor)verkenning zonne-energie langs de A28 2024-2028.
- Realisatie Regionale Energiestrategie (RES) 2024-2030.
- Gemeentelijke aanpak Smart Energy Hubs 2024-2025.
- Provinciale en gemeentelijke energie infrastructuur planmatig realiseren met het pMIEK en gMIEK 2024-2028.
- Masterplan Energiesysteem 2025.
- Gemeentelijk afwegingskader energieopslagsystemen 2025.
- [Duurzame mobiliteitsaanpak 2024-2028.](#)
- Verkenning oprichten bovengemeentelijk warmtebedrijf 2024-2025.
- Beleid bodemenergiesystemen 2025.
- Hoge temperatuuropslag in de diepe bodem 2024.
- Haalbaarheidsstudie WKO Hoogeveen 2024
- Verzwaring en uitbreiding van het laagspanningsnet 2024-2045.

Waterstof

- Uitvoering geven aan het project Waterstof Hoogeveen 2024-2028.
- Verkenning mogelijkheden elektrolyser 2024 -2025.
- Lobby voor aansluiting op de waterstof backbone 2024-2028.
- Deelname aan Hydrogen Energy Applications for Valley Environments in the Northern Netherlands (HEAVENN) 2024-2027.

9. Begroting en capaciteit

Klimaatmiddelen (CDOKE)

Tot 2030 structureel per jaar ruim 1 miljoen euro.

Voorwaarden

- 90% inzet voor extra apparaatskosten
- 10% materiële kosten

Toelichting

Jaarlijks is er 530.000 euro gereserveerd voor 6,2 fte aan uitbreiding van ambtelijke capaciteit via de begroting van de Samenwerkingsorganisatie De Wolden Hoogeveen (SWO). Dit is nodig om het Programmaplan uit te kunnen voeren.

Het resterende bedrag van 470.000 euro per jaar gebruiken we vanuit het Programmaplan Energietransitie om de ambities vanuit de verschillende pijlers uit te voeren.

Verdeling FTE's

Bestaande formatie in de exploitatie-begroting

Nieuw/CDOKE

Tot 2030 structureel per jaar ruim 1 miljoen euro voor extra capaciteit. Hiervan wordt 6,2 fte ingevuld via de begroting van de SWO. Dit betekent dat we nog 3,8 fte flexibel kunnen inzetten.

Extra inzet via de SWO

- Klimaat, energie & circulaire economie: 1,7 fte
- Participatie & communicatie: 0,7 fte
- Trainee energietransitie: 0,7 fte
- Trainee Waterstofwijk: 1 fte
- Beleidsondersteuning: 0,7 fte
- Energiesysteem: 0,7 fte
- Circulaire economie: 0,7 fte

Gemeentelijk budget Programma Energietransitie

Jaarlijks wordt er vanuit de gemeentelijke begroting 60.000 euro gereserveerd voor het Programma Energietransitie. Hiermee bekostigen we onder andere incidentele subsidies voor energiecoöperaties, evenementen om de energietransitie bij bewoners onder de aandacht te brengen en andere uitgaven die passen bij de doelstellingen van dit Programmaplan.

Nationaal Isolatie Programma

Met middelen vanuit het Nationaal Isolatie Programma kan de gemeente bewoners helpen met het isoleren van hun huis. In 2023 hebben we ruim 2 miljoen euro ontvangen. Hiervan wordt de Doe-het-zelf isolatievouchersubsidieregeling betaald die loopt tot eind 2026. In 2024 komt er opnieuw ruim 3 miljoen euro beschikbaar vanuit het Nationaal Isolatie Programma. Hiermee gaan we een isolatieprogramma opzetten waarbij eigenaar-bewoners en VvE's worden ondersteund met het isoleren van hun huis of hun gemeenschappelijke gebouw.

Overige budgetten

Naast de bovengenoemde budgetten maken we in dit Programmaplan gebruik van de volgende budgetten:

- Voor de Drentse Zonneroute A37 en voor de wijkgerichte aanpak hebben we extra projectfinanciering vanuit de Klimaatmiddelen (CDOKE) ontvangen.
- Het project Waterstof Hoogeveen wordt grotendeels bekostigd met middelen vanuit het Programma Aardgasvrije Wijken.
- Voor de verduurzaming van de slechtst geïsoleerde VvE's hebben we een aanvraag gedaan bij het Volkshuisvestingsfonds.

